

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Dora Získalová

**Ochrana menšinových společníků společnosti
s ručením omezeným po rekodifikaci českého
soukromého práva**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 17. prosince 2015

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dál prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. prosince 2015

Dora Získalová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za vedení mé diplomové práce, za podnětné připomínky, které mi během zpracování diplomové práce poskytla a za to, že mi byla vždy plně k dispozici.

Obsah

Úvod.....	6
I. Vymezení pojmů	8
I.I. S.r.o., menšinový společník, kvalifikovaný společník	8
I.II. Ochrana menšinových společníků a její účel.....	11
II. Nástroje ochrany menšinových společníků v s.r.o. po rekodifikaci.....	15
II.I. Nástroje ochrany kvalifikovaných společníků.....	15
II.I.I. Právo na svolání valné hromady podle § 187 ZOK.....	15
II.I.II. Právo žádat po jednatelem zařazení společníkem určené záležitosti na pořad jednání valné hromady	16
II.II. Nástroje ochrany všech menšinových společníků	17
II.II.I. Rozhodování kvalifikovanou většinou.....	17
II.II.II. Kumulativní hlasování.....	20
II.III. Nástroje ochrany náležející všem společníkům.....	26
II.III.I. Právo na svolání valné hromady podle § 183 ZOK.....	26
II.III.II. Právo na informace	26
II.III.III. Soudní ochrana pro případ zneužití hlasovacího práva.....	30
II.III.IV. Právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady	35
II.III.V. Právo podat společnickou žalobu	39
II.III.VI. Právo na vystoupení ze společnosti	47
II.IV. Nástroje ochrany společníků ovládaných osob	54
II.IV.I. Práva kvalifikovaných společníků ovládaných osob.....	55
II.IV.II. Obecná ochrana všech společníků ovládaných osob.....	57
II.IV.III. Zvláštní práva společníků ovládané osoby.....	58
II.V. Nástroje ochrany společníků při přeměnách společnosti.....	60
II.V.I. Právo na dorovnání	60
II.V.II. Právo na informace	61
II.V.III. Právo na vystoupení společníka při některých druzích přeměny	62
II.V.IV. Právo na odkoupení podílu při podstatné změně jmění s.r.o. zúčastněné na fúzi nebo rozdělení.....	62
Závěr	65
Seznam literatury	68

Úvod

Ochrana menšinových společníků ve společnosti s ručením omezeným (dále též s.r.o.) zaznamenala v důsledku ještě ne příliš dávno rekonstrukce poměrně četné změny. Toto téma je tak stále aktuální a důležité. Navíc je mi díky zaměstnání v jedné ze společností s ručením omezeným velmi blízké, proto jsem se pro jeho zpracování rozhodla.

Ochrana slabší strany má svůj nepopiratelný význam, který souvisí se systémem fungování kapitálových společností obecně. Tento význam je tím zásadnější, čím větší je riziko utlačování menšinových společníků většinovými v daném případě. Ochrana menšin je tak často věnována větší pozornost v souvislosti s akciovými společnostmi (dále také a.s.). Smysl a účel ochranných prvků je však často stejný, stejně tak jako některé mechanismy jsou uplatňovány jak v s.r.o., tak v a.s., ať už stejným způsobem nebo s některými odlišnostmi. Problematiku ochrany menšinových společníků s.r.o. nalezneme v mnoha odborných publikacích. Literatura, která by se komplexně věnovala tomuto tématu, je však stále vzácná.

Vzhledem k dosud ne příliš dlouhé historii účinnosti nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích je rozsah literatury a judikatury publikované po rekonstrukci omezený. Ne zcela jisté zůstává, do jaké míry je možné se při výkladu ustanovení právní úpravy po rekonstrukci odkazovat na literaturu vydanou před rekonstrukcí. V takových případech je podle mého názoru třeba zohlednit do jaké míry se nová úprava daného institutu liší od té předchozí, popřípadě jestli vůbec ve staré úpravě daný nástroj existoval, nebo ne. S ohledem na to ve své práci odkazuji na předrekonstrukční prameny v případech, kdy se domnívám, že jejich aplikace v režimu po rekonstrukci je možná.

Konkrétní podoba rekonstrukce českého soukromého práva spočívá v nabytí účinnosti dvou zásadních právních předpisů. Jsou jimi zákon číslo 89/2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník, dále také NOZ) a zákon číslo 90/2012, zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále také ZOK), který se věnuje detailně právě obchodním korporacím, mezi které náleží i společnost s ručením omezeným.

Nová úprava občanského a obchodního práva se připravovala dlouhou dobu, prakticky po celou existenci samostatné České republiky a její nutnost byla čím dál tím

více zdůrazňována. Rekodifikace přinesla velmi podstatné změny v oblasti práva obchodních korporací obecně. 1. 1. 2014 vstoupil v účinnost zákon, který samostatně upravuje oblast obchodních společností a družstev. Obecná a na obchodní korporace subsidiárně aplikovatelná ustanovení nalezneme v novém občanském zákoníku, který nabyl účinnosti ke stejnému dni.

Cílem této práce je charakterizovat v rámci definovaného rozsahu institut ochrany menšinového společníka a jeho význam a poskytnout výčet nejzásadnějších právních nástrojů této ochrany de lege lata. Na místě je také následně zdůraznit k jakým změnám tedy v rámci ochrany menšinových společníků v s.r.o. rekodifikací došlo. V závěru této práce si kladu za úkol posoudit význam těchto změn pro menšinové společníky a jejich případný dopad v praktických otázkách právní úpravy s.r.o. a nastínit jejich možný vliv na podnikatelské prostředí v České republice.

Záměrem práce je také sledovat vývojový trend rozebíraného tématu. V této souvislosti se nabízí užití komparativní metody ke zdůraznění ohledů, ve kterých došlo k nejzásadnějším změnám oproti zákonu číslo 513/1991 obchodní zákoník (dále také obch. z.) a zákonu číslo 40/1964, občanský zákoník (dále také obč. z.), které byly stávající právní úpravou derogovány. Dále je v práci využívána samozřejmě metoda výkladu gramatická a systematická, jakož i metoda historická a teleologická.

I. Vymezení pojmů

I.I. S.r.o., menšinový společník, kvalifikovaný společník

Zákon o obchodních korporacích charakterizuje společnost s ručením omezeným jako „společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.“ (§ 132 odst. 1 ZOK) Už v pojmovém vymezení společnosti s ručením omezeným tedy dochází k určité změně, a sice zjednodušení formulace. Při bližším zkoumání ovšem zjišťujeme, že změna oproti předchozí úpravě je pouze formální, nikoli reálná.

Zákon již nestanovuje jako jeden z definičních znaků společnosti s ručením omezeným základní kapitál, a to jednak proto, že povinný základní kapitál je normován v § 30 ZOK, podle něhož souhrn vkladů dává vznik základnímu kapitálu, a jednak v § 142 ZOK, kde je zanesena minimální výše vkladu. Protože však je minimální výše vkladu velmi nízká (1 koruna), není základní kapitál považován za koncepční prvek společnosti s ručením omezeným, proto vypadává z definice, a koncepčním prvkem zůstává nadále zejména omezené ručení společníků za dluhy společnosti.¹

Právě ono omezené ručení společníků za dluhy společnosti zakládá příslušnost společnosti s ručením omezeným do teoretického rámce kapitálových společností, a sice společností, kde na rozdíl od osobních společností není základní povinností společníků osobní účast na podnikání, nýbrž jenom tzv. vkladová povinnost.² Na tento znak navazuje koncepce omezeného ručení za dluhy společnosti.

Příslušnost společnosti s ručením omezeným ke kapitálovým společnostem není ovšem zcela bezvýhradná. Na rozdíl od akciové společnosti společnost s ručením omezeným nebývá zdaleka tolik anonymizována. Především v případě menších společností může s.r.o. vykazovat jisté podobnosti s osobními společnostmi. S těmi ji pojí například omezená převoditelnost obchodních podílů, která je pravidlem.

---

¹ ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 271.

² PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006, 545 s. ISBN 80-7357-149-8 s. 383.

Společníci tak mohou zpravidla rozhodovat o tom, která konkrétní osoba se stane společníkem.³

Zákon hovoří v souvislosti se společností s ručením omezeným o společnících, vysvětlení pojmu společník ale neobsahuje. Nenalezneme ho ani v obchodním zákoníku, stejně tak definici pojmu kvalifikovaný společník. Výklad pojmu společník dovozujeme doktrinálně jako nositele práv a povinností vůči společnosti, které se váží na účast společníka ve společnosti vyjádřenou podílem.⁴

Podobně jako obchodní zákoník (§66a odst. 1 obch. z.), obsahuje zákon o obchodních korporacích ustanovení o většinovém společníkovi. Podle dikce § 73 odst. 1 ZOK je většinovým společníkem „*společník, který má většinu hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci.*“ (§ 73 odst. 1 ZOK) Z gramatického výkladu usuzujeme, že vymezení většinového společníka se váže na většinu hlasů společníka, nikoliv na podíl na základním kapitálu (...), většinový společník tedy není ten, kdo sice má většinu hlasů, ale nikoliv v návaznosti na své podíly (účast v korporaci) – typicky dohoda o výkonu hlasovacích práv nebo jednání ve shodě.⁵

Koho označujeme za menšinového společníka, zákon nestanoví, dovozuje se ale výkladem a contrario k ustanovení § 73 odst. 1 ZOK. Menšinovými společníky praxe a doktrína označuje ostatní společníky společnosti, která má většinového společníka, resp. ty společníky, kteří nejsou v postavení většinového společníka.⁶

Společníci ve společnosti s ručením omezeným se nemusí dělit na menšinové a většinové. Může dojít i k situaci, kdy jsou všechny nebo některé podíly rovné nebo společnost nemá většinového společníka. Jsou-li ve společnosti jen dva společníci se stejně velkými podíly, nemá společnost ani většinového ani menšinového společníka. Jsou-li ve společnosti čtyři společníci, každý s 25% podílem, má společnost jen menšinové společníky.

Kvalifikovaný společník je speciální kategorií menšinového společníka. Už samotné označení napovídá, že jde o společníka nadaného určitými kvalifikovanými

---

³ PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006, 545 s. ISBN 80-7357-149-8 s. 384.

⁴ DĚDIČ, Jan a Jana SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2. s. 299.

⁵ ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Čileček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 179.

⁶ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 332.

oprávněními. Postavení kvalifikovaného společníka je vymezeno výslovně v § 187 odst. 1 ZOK. Ustanovení § 187 dává společníkům splňujícím zde vymezená kritéria, kvalifikovaným společníkům, oprávnění domoci se svolání valné hromady s jimi navrhovaným pořadem jednání, mimo pravidelná jednání valných hromad (§ 181 ZOK) a bez ohledu na to, zda jednatele se svoláním valné hromady souhlasí.⁷

Podle dikce prvního odstavce § 187 ZOK jsou kvalifikovanými společníky „*společník nebo společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu nebo 10 % podíl na hlasovacích právech.*“ Z ustanovení jsou patrné dvě různé podmínky. Jejich alternativní nastavení sleduje ochranu společníka jako investora, a proto je odkazováno na výši vkladu, a ochranu společníka s ohledem na jeho skutečné postavení ve společnosti, a proto je odkazováno na jeho hlasovací sílu.⁸

Dle judikatury práva kvalifikovaného společníka neschází jen menšinovým společníkům, ale i většinovým společníkům.⁹ Většinový společník naplňuje limity pro postavení kvalifikovaného společníka, a proto mu náleží zvláštní práva kvalifikovaného společníka.¹⁰

Zpravidla je tomu tak, že každý společník má jeden hlas na každou jednu 1 Kč vkladu (§ 169 ZOK), nicméně toto ustanovení je zcela dispozitivní, což znamená, že se od něj společenská smlouva může odchýlit a podíl společníka na základním kapitálu a hlasovacích právech tedy nemusí být stejný. Zpravidla k takovým odchýlkám dochází ke zdůraznění jiných než materiálních kvalit daného společníka pro řízení společnosti významných (např. znalosti nebo zkušenosti v oboru).

V tomto směru došlo tedy k určité změně oproti obchodnímu zákoníku, kdy zákon o obchodních korporacích proto (na rozdíl od §129 odst. 2 obch. z.) považuje za kvalifikovaného i společníka, jehož vklad sice nedosahuje hranice 10 % na základním kapitálu, ale s jehož podílem (či podíly) je spojeno alespoň 10 % hlasů všech společníků.¹¹ Z jazykového výkladu zmíněného ustanovení zákona o obchodních

⁷ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 352.

⁸ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 330.

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 866/2007 a usnesení NS ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2710/2007 .

¹⁰ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 332.

¹¹ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 353.

korporacích vyplývá, že pro dosažení kategorie kvalifikovaného společníka není nutné disponovat s větším než 10% podílem na základním kapitálu nebo hlasovacích právech, ale postačí pouhé dosažení této hranice. Požadavky kvalifikovaného společníka mohou společníci naplnit i v souhrnu. Žádá-li o svolání valné hromady více společníků, jejich vklady či hlasovací práva se pro účely posouzení, zda této hranice dosahují, sčítají.

Pro určení většinových, menšinových a kvalifikovaných společníků je zásadní i systém výpočtu těchto kategorií. Zákon o obchodních korporacích stanoví, že se do celkového počtu hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci pro tyto účely nezapočítávají hlasy z vlastních podílů ve vlastnictví obchodní korporace nebo jí ovládané osoby, ani z podílů, které na účet obchodní korporace nebo osoby jí ovládané nabyla jiná osoba jednající vlastním jménem (§ 73 odst. 2 ZOK).

I.II. Ochrana menšinových společníků a její účel

Soukromé právo, jehož součástí je i právo obchodní, vychází vzhledem ke své podstatě z naprosto jiných zásad, než právo veřejné. Nová úprava účinná od roku 2014 posiluje roli základních soukromoprávních principů, jako je zejména autonomie vůle, dispozitivnost právních norem, bezformálnost apod. Tyto zásady jsou odvozeny od jedné základní podmínky, a tou je rovnost stran v soukromoprávním vztahu. Jedině pokud je zaručena rovnost stran, není třeba zbytečných zásahů ze strany veřejné moci. V takovém případě je na každé ze stran, aby v souladu zásadou *vigilantibus iura*¹² pečovala o své zájmy a na obě strany jsou také právem kladeny stejné požadavky.

Otázkou ale je, zda je rovnost v obchodněprávních vztazích vůbec možná. Subjekty obchodněprávních vztahů naopak velmi často mají velice nerovné postavení, disponují různým objemem prostředků, různými možnostmi přístupu k informacím, různým počtem zaměstnanců, různým podílem na kapitálu korporace atd. Právo se stane aktivním právě v případě, kdy jedna ze stran získala nepřiměřenou výhodu oproti druhé straně.¹³ V právu obchodních společností hovoříme o zásadě rovného zacházení

---

¹² *Iura vigilantibus, non dormientibus prosunt, práva prospívají bdícím, ne těm, co spí.*

¹³ TOMÁŠEK, Michal. *Czech law between europeanization and globalization*. 1st ed. Prague: Karolinum, 2010, 368 s. ISBN 978-80-246-1785-5. s. 297.

se všemi společníky. Ta je nicméně do jisté míry prolomena právě tzv. menšinovými právy.¹⁴

Tak jako obecně není žádoucí, aby byla práva uplatňována zneužívajícím způsobem, je stejně tak nepřipustný výkon práv zneužívající většinového postavení. Každé užití práva odvozeného od smlouvy o společnosti zneužívajícím způsobem zakládá samo o sobě porušení principu bona fides a vadu ve smyslu 1382 Code Civil za předpokladu splnění řádné opatrnosti a péče akcionáře (v našem případě společníka).¹⁵

Kapitálový charakter na rozdíl od osobního charakteru obchodních korporací, kde každý člen má jeden hlas, dovoluje nerovné rozdělení hlasů. Hlasovací podíl se odvozuje od majetkové účasti ve společnosti, a proto souhrn hlasů některých má větší váhu než souhrn hlasů jiných.

O otázkách společnosti a jejím vedení se rozhoduje demokratickým principem – většinovým hlasováním s váhou hlasů zpravidla úměrnou velikosti podílů. Demokratičnost takového rozhodování však může být problematická zejména ve dvou kategoriích případů: Pokud většinoví společníci konspirují, aby přehlasovali minoritní společníky k prosazení výlučně svých zájmů nebo pokud většinoví společníci zároveň vykonávají řízení společnosti a potom jsou schopni ratifikovat jakékoliv rozhodnutí, které učinili.¹⁶

Menšinová práva některé publikace rozdělují na přímá a nepřímá. Mezi přímá menšinová práva řadíme taková, která menšinového společníka nebo akcionáře (nebo skupinu takových subjektů) přímo opravňují k určitému postupu vůči společnosti s cílem ovlivnit průběh některých záležitostí společnosti.¹⁷

Přímým menšinovým právem je tak například právo požadovat na statutárním orgánu společnosti svolání valné hromady. Naopak charakter nepřímých menšinových práv se vyznačuje určitou pasivitou. Jsou typická spíše pro akciovou společnost,

---

¹⁴ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Miroslava BARTOŠÍKOVÁ. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005, 617 s. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 80-7179-391-4. s. 58.

¹⁵ MALHERBE, Jacques a André-Pierre ANDRÉ-DUMONT. *Droit des sociétés: précis : droit européen, droit belge*. 4. éd. Bruxelles: Bruylant, 2011, 1530 p. Bibliothèque de la Faculté de droit de l'Université catholique de Louvain, 51. ISBN 2802730983. s. 777.

¹⁶ TAYLOR, Chris. *Company law*. Harlow, Essex, England: Pearson Longman, 2009, 122 p. Law express. ISBN 1405859393. s. 88.

¹⁷ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Miroslava BARTOŠÍKOVÁ. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005, 617 s. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 80-7179-391-4. s. 58.

kde je takovým právem například informační povinnost podle § 122 zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Ve společnosti s ručením omezeným můžeme za takové právo považovat právo požadovat odkoupení podílu ovládající osobou podle § 89 ZOK.

Menšinový společník je v rámci obchodního práva v pozici slabšího. Korporace je nicméně chápána jako otevřená struktura vystavěná na bázi obligace, tedy jako struktura proměnná a cílem regulace je zajistit její fungování a dále ochranu slabších nebo méně informovaných stran (minority, věřitelé).¹⁸ Minoritní podíl na hlasovacích právech menšinovým společníkům zaručuje pouze omezený manévrovací prostor v rozhodování společnosti. Většinový společník zpravidla disponuje také lepším přístupem k informacím.

Většinový společník je zásadně v postavení ovládající osoby. Většina hlasů mu umožňuje prosadit ve společnosti svůj zájem.¹⁹ Čím větší je podíl většinového společníka, tím nezávisleji na společnících menšinových (s výjimkou právě ochranných práv menšinových společníků) může rozhodovat o chodu společnosti. Má-li většinový společník navíc kvalifikovanou většinu všech hlasů, může svými hlasy rozhodnout přijetí pro společnost velmi zásadních rozhodnutí (např. o změně základního kapitálu).²⁰

Obecné zásady práva obchodních korporací nalezneme v novém občanském zákoníku, konkrétně v §§ 210 NOZ a následující. Princip ochrany před zneužíváním většinového postavení při hlasování je potom zakotven v § 212 NOZ. Přijetím členství v korporaci se podle prvního odstavce člen vůči ní zavazuje chovat se čestně a zachovávat její vnitřní řád. Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy. (§ 212 odst. 1 NOZ)

Ochrana menšinových společníků by měla zajistit, aby většinoví společníci nezneužívali svého většinového postavení a nechovali se vůči menšinovým společníkům šikanózně, respektive by měla poskytovat menšinovým společníkům zákonem upravenou možnost jak se proti takovému chování bránit. Jak bylo již zmíněno, rovnost je stavem těžko dosažitelným a i menšinoví společníci mohou svých privilegií zneužívat, tento argument by však z principu neměl být s to odrazovat

---

¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 15.

¹⁹ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 332.

²⁰ Tamtéž.

zákonodárce od zákonné úpravy ochrany slabších – menšinových společníků. Nástrojem této ochrany jsou konkrétně tzv. ochranná ustanovení, jejichž účelem je chránit zájmy menšinových společníků bez ohrožení funkčnosti společnosti.

Zdůraznění zájmu celku korporace oproti zájmům jednotlivce je naprosto zásadní a odráží se například i v judikaturou a praxí často zdůrazňovaném principu loajality. Tento princip je výchozí i pro další zásady. Všechny ostatní zákonné povinnosti člena jsou s ní tak či onak spojeny nebo z ní vyplývají.²¹ Zákaz zneužití hlasovacího práva k újmě celku dopadá i na takové jednání ze strany menšinových společníků nebo společníků s rovnými hlasovacími právy.

---

²¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Josef FIALA a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. I. Obecná část*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8. s. 651.

II. Nástroje ochrany menšinových společníků v s.r.o. po rekodifikaci

Jednotlivé nástroje ochrany menšinových společníků bychom jistě mohli rozdělit podle různých kritérií a řadit podle různých systematických principů. Já jsem se rozhodla pro řazení, které se snaží postupovat od nejzásadnějšího k tomu méně zásadnímu, a tak bych jednotlivá práva ochrany řadila od těch, kterými jsou nadáni kvalifikovaní společníci k těm, které mohou využít všichni menšinoví společníci společnosti s ručením omezeným. Dále zmíním i nástroje využitelné všemi společníky společnosti s ručením omezeným, které však dle mého názoru mohou být užitečné zvláště minoritním společníkům s.r.o.

II.I. Nástroje ochrany kvalifikovaných společníků

V této podkapitole jsou rozebrány instituty ochrany kvalifikovaných společníků společností, které nejsou ovládanými osobami. Nástroje ochrany společníků ovládaných osob považuji za samostatnou kategorii a rozhodla jsem se proto věnovat jim samostatnou podkapitolu. Ochrana kvalifikovaných společníků ovládaných osob je tak věnován oddíl II.IV.I.

II.I.I. Právo na svolání valné hromady podle § 187 ZOK

Výše zmíněný § 187 ZOK kromě toho, že přesně definuje pojem kvalifikovaný společník, dává tomuto typu společníka právo požádat jednatele, aby svolal valnou hromadu k projednání jimi navržených záležitostí. Druhý odstavec tohoto ustanovení potom poskytuje kvalifikovanému společníkovi oprávnění svolat valnou hromadu, pokud nebyla svolána do jednoho měsíce od doručení žádosti, a to na náklady společnosti, ledaže by toto svolání bylo zjevně neopodstatněné.

Toto ustanovení je kogentní v tom, že není možné hranici pro stanovení kvalifikovaného společníka zvýšit. Společenská smlouva však může stanovit hranici pro stanovení kvalifikovaného společníka nižší než 10 % základního kapitálu nebo 10 % podílu na hlasovacích právech.²² Jednosměrnost kogentnosti tohoto ustanovení

---

²² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 813. Stejný názor najdeme i v:

jednoznačně koresponduje právě s obecnou soukromoprávní zásadou nemožnosti odchýlit se od zákonné úpravy v neprospěch slabší strany – v tomto případě kvalifikovaných menšinových společníků.

Pokud nedojde do jednoho měsíce ke svolání valné hromady z podnětu kvalifikovaného společníka (kvalifikovaných společníků), může být situace řešena kromě postupu stanoveného v § 187 odst. 2 ZOK i postupem stanoveným v § 183 ZOK. Toto ustanovení zakotvuje obecný postup svolávání valné hromady v případech, kdy společnost nemá jednatele nebo jednatel neplní své povinnosti. § 183 ZOK umožňuje v takových případech svolání valné hromady jakýmkoliv společníkem.

Kromě toho, že kvalifikovaný společník může o svolání valné hromady požádat, určuje navíc její program. Postačí, pokud bude valná hromada v lhůtě jednoho měsíce svolána, takže není nutné, aby se v této lhůtě také konala.²³ Jednatel svolávající valnou hromadu z podnětu kvalifikovaného společníka nemůže měnit jím navržený program jednání, zejména jej nemůže zúžit. Pokud by chtěl program rozšířit, pak je nutný souhlas kvalifikovaného společníka. Kvalifikovaní společníci mohou rozšíření odepřít, jestliže by doplnění pořadu jednání mohlo zmařit projednání jimi navrhovaných záležitostí.²⁴

II.I.II. Právo žádat po jednatele zařazení společníkem určené záležitosti na pořad jednání valné hromady

Kvalifikovaný společník má podle ustanovení § 187 odst. 1 ZOK právo na to, aby na z jeho podnětu svolaném zasedání valné hromady byly projednány záležitosti jím navržené (viz výše). Dále však dovozujeme jeho právo žádat po jednatele zařazení jím určené záležitosti na pořad jednání valné hromady svolané standardním postupem. U společníka společnosti s ručením omezeným není toto právo výslovně uvedeno ve výčtu práv kvalifikovaného společníka na rozdíl od kvalifikovaného akcionáře

---

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 330-331.

²³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 814.

²⁴ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 16.

(§ 369 ZOK). Svědčí však i kvalifikovanému společníkovi, což dovodíme za použití argumentu a minori ad maius.²⁵

II.II. Nástroje ochrany všech menšinových společníků

II.II.I. Rozhodování kvalifikovanou většinou

§ 171 odst. 1 ZOK obsahuje výčet rozhodování valné hromady ve zvláštních případech, kdy je při hlasování ve společnosti s ručením omezeným potřeba kvalifikované většiny pro přijetí rozhodnutí. I tady se tedy jedná o určité omezení většinových společníků a ochranu proti jejich svévoli na úkor slabší strany.

Předepisuje se většina dvoutřetinová a to pro případy: „*a) přijetí rozhodnutí o změně obsahu společenské smlouvy, b) rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva, c) rozhodnutí o připuštění nepeněžitého vkladu či o možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splnění vkladové povinnosti a d) rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací.*“ (§ 171 odst. 1 ZOK) Ke jmenování likvidátora postačí prostá většina.

K tomu, co je a co není považováno za změnu společenské smlouvy, se vyjadřuje důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích: Tím, že zákon změny společenské smlouvy uvádí výslovně jako jednu z kompetencí valné hromady a zároveň odlišuje např. jmenování jednatele či zrušení společnosti, není nutné výslovně normovat, co je a co není změnou. Ta rozhodnutí, která jsou v zákoně vymezena zvlášť, změnou společenské smlouvy nejsou, nicméně dopadá na ně povinnost zvláštní formy.²⁶

Usnesení, v jejichž důsledku se mění společenská smlouva, jsou rozhodnutí, která zákon svěřuje do působnosti valné hromady vedle působnosti měnit společenskou smlouvu (ta je upravena v §190 odst. 2 písm. a ZOK) a jimiž je rozhodováno o záležitostech, které jsou obsahem společenské smlouvy.

Jde například o rozhodnutí o zvýšení či snížení základního kapitálu nebo rozhodnutí o vyloučení společníka pro prodlení se splněním vkladové či příplatkové povinnosti. Tato usnesení podle § 147 odst. 2 ZOK věty první nahrazují rozhodnutí o změně společenské smlouvy. Rozhodne-li proto valná hromada např. o zvýšení

---

²⁵ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 331.

²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 44-45.

základního kapitálu z vlastních zdrojů, mění se bez dalšího obsah společenské smlouvy v části uvádějící výši základního kapitálu, aniž by musela valná hromada přijímat zvláštní rozhodnutí o změně společenské smlouvy.²⁷

Výčet ustanovení, o kterých se má rozhodovat kvalifikovanou většinou v § 171 odst. 1 ZOK však není taxativní. Kvalifikované většiny hlasů všech společníků je třeba i ke schválení přeměny společnosti, jakož i k některým dalším záležitostem podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev. Pro všechny korporace společné pravidlo rozhodování kvalifikovanou většinou můžeme nalézt i v § 53 odst. 3 ZOK: vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou; pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace, přijatý alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.²⁸ Dále je souhlasu kvalifikované většiny všech společníků potřeba i k přijetí usnesení o přechodu uvolněného podílu podle § 215 odst. 1 ZOK.

Kvalifikovaná většina se počítá ze základu všech společníků, nikoliv tedy podle obecných pravidel. Většina se v těchto případech určuje nikoliv z hlasů společníků, kteří se valné hromady účastní, ale z hlasů všech společníků (bez ohledu na to, zda se valné hromady účastní).²⁹ Oproti většině postačující k přijetí „běžných“ usnesení se mění jak báze, z níž se většina počítá, tak i velikost většiny potřebné k přijetí usnesení.

Omezení hlasovacího práva zůstává i pro tento případ převzato, stejně tak jako zákaz omezujících dohod a možnost společníka hlasovat dodatečně mimo jednání valné hromady. Společník může hlasovat také písemně mimo jednání valné hromady – tedy nikoliv dodatečně, ale přímo tak, že úmyslně na jednání valné hromady absentuje (rozhodování per rollam).³⁰ Právě novou úpravou bylo upřesněno, že hlasování per rollam je hlasováním odlišným od hlasování na valné hromadě elektronickými prostředky nebo případně korespondenčně.

---

²⁷ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 324.

²⁸ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 22.

²⁹ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 323.

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 43.

Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích hovoří o zákonem stanovených výjimkách z dvoutřetinové většiny a odkazuje i na dispozitivnost společenské smlouvy. Spojením východiska dispozitivnosti společenské smlouvy a jazykového výkladu ustanovení § 171 ZOK můžeme dovodit právní názor, že toto ustanovení je také jednosměrně kogentní ve prospěch slabší strany. Jinými slovy, že společenská smlouva pro rozhodování o věcech vypočtených v § 171 odst. 1 ZOK může stanovit za kvalifikovanou většinu vyšší než 2/3, nikoliv však nižší.

Tento názor vyjádřil JUDr. Petr Šuk v Komentáři k zákonu o obchodních korporacích³¹; já se s tímto názorem ztotožňuji. Stanovení nižší kvalifikované většiny by zřejmě odporovalo smyslu a účelu § 171 odst. 1 ZOK a bylo tak v rozporu i s obecnou zásadou vyjádřenou v § 2 odst. 2 NOZ. Kromě toho by odporovalo dalším zásadám ochrany slabší strany.

Ještě větší zdůraznění ochrany minority zákon o obchodních korporacích klade v § 171 odst. 2: K přijetí rozhodnutí o změně společenské smlouvy, kterým se zasahuje do práv nebo povinností pouze některých společníků, se vyžaduje jejich souhlas. Zasahuje-li se změnou společenské smlouvy do práv a povinností všech společníků, vyžaduje se souhlas všech společníků. Zákon tak poskytuje ochranu před hlasováním tzv. „o nás bez nás“, ke kterým by jinak mohlo docházet.

Budou ovšem existovat poměrně časté případy, kdy se sice nerozhoduje o právech a povinnostech konkrétního společníka, ale rozhodnutí bude mít na jeho právní postavení takový dopad, že je to obsahově podobné. Jinými slovy mezi rozhodnutími, jimž se do práv a povinností všech společníků zasahuje a těmi, kterými se do nich nezasahuje, je velmi tenká hranice. Kritéria pro její vymezení postrádáme.

Společník tak například může utrpět újmu na svých právech tím, že v důsledku špatného rozhodnutí valné hromady zaznamená společnost ztrátu a ta se odrazí ve znehodnocení společnickova podílu. To však není primárně zásahem do jeho práv a povinností v rámci společnosti, nýbrž jde o riziko, se kterým musí každý společník počítat.

Naproti tomu okruh většinového (na úkor jednomyslného) hlasování pro případy, kterými se nezasahuje do práv a povinností všech společníků může společenská smlouva rozšířit. Vychází se přitom z toho, že společník se se zněním

---

³¹ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 323.

společenské smlouvy, a tím i okruhem případných dalších než zákonných případů většinového rozhodování seznámí před svým dobrovolným vstupem do společnosti. Lze tedy učinit závěr, že z hlediska principiálního většinového rozhodování nic nebrání, s výjimkou případů, kdy by se takovým rozhodnutím zakládaly přehlasovanému společníkovi nové povinnosti nebo kde by byl zbavován svých práv.³²

Tento názor je patrný z ustanovení týkajících se změny společenské smlouvy. Zákon reaguje na to, že společenská smlouva je smlouva, tedy je primárně možné ji měnit pouze dohodou všech společníků.³³ Pro společnost s ručením omezeným § 147 ZOK stanoví však explicitně v odst. 1 §147 ZOK: „*Stanoví-li tak společenská smlouva, může být měněna i rozhodnutím valné hromady.*“

Zatímco funkčně odpovídající ustanovení pro veřejnou obchodní společnost, § 99 ZOK, stejnou myšlenku vyjadřuje mlčky. Dispozitivnost vyjádřená korektivem v odst. 2 tohoto ustanovení tak působí poněkud matoucím dojmem. Nicméně od zásady stanovené v § 99 odst. 1 ZOK, že ke změně společenské smlouvy je třeba souhlasu všech společníků, se lze, jak plyne z obsahu § 99 odst. 2 ZOK (předpoklad ochrany práv jednotlivců při většinovém rozhodování), ve společenské smlouvě odchýlit.³⁴

II.II.II. Kumulativní hlasování

Kumulativní hlasování bylo zákonem o obchodních korporacích zavedeno nově. Hojně je využíváno hlavně v anglickém a americkém právním systému. Možnost kumulativního hlasování obsahuje i slovenský Obchodný zákoník pro volbu členů dozorčí rady (§ 200 odst. 2 zákona č. 513/1991 Zb., obchodný zákoník), neznámé není ani právu polskému nebo japonskému. Naproti tomu v německém, rakouském ani švýcarském právním řádu není tento instrument obsažen. Česká úprava po rekodifikaci je inspirována ustanoveními o kumulativním hlasování v americkém státu Delaware.³⁵

Jedná se o speciální hlasovací systém, který má napomoci vlastníkům minoritních podílů koncentrovat své hlasy a zajistit si tak zastoupení svých zájmů

---

³² PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém Zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9., s. 246-250, ISSN 1803-6554. s. 248.

³³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 287.

³⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 223.

³⁵ Delaware Code, Title 6, § 214.

ve voleném orgánu.³⁶ Principem tohoto systému je oprávnění každého hlasujícího znásobit počet svých hlasů odpovídající zpravidla jeho podílu počtem volených míst. Hlasující pak mohou libovolně rozdělit své hlasy mezi více kandidátů nebo právě věnovat všechny své hlasy jednomu z nich.

Zákon o obchodních korporacích zavádí tento systém do českého práva v §§ 178–180: „*Určí-li tak společenská smlouva, volí se členové orgánu společnosti kumulativním hlasováním.*“ (§ 178 ZOK) Přes drobné odchylky znění je úprava kumulativního hlasování co do obsahu shodná pro společnost s ručením omezeným i pro akciovou společnost.³⁷ K zavedení možnosti kumulativního hlasování do zákona o obchodních korporacích zákonodárce motivuje investory k získání (byť menšího) podílu v entitě, kterou ovládá dominantní společník, či společníci. České právo se již jednou tento nástroj pokoušelo zavést, nicméně tento návrh nakonec přijat nebyl; nejedná se proto o něco zcela nového.³⁸

Zákon ponechává možnost zavést kumulativní hlasování na vůli společníků – má-li být umožněno, musí ho připustit společenská smlouva. Pokud má tedy kumulativní hlasování být zavedeno po vzniku společnosti, může k tomu dojít pouze změnou společenské smlouvy. To může být problematické vzhledem k poměrně nízké motivaci kapitálových společností ovládaných většinovými společníky k zavedení kumulativního hlasování. Rozhodnutí o jeho zavedení však může být stimulací pro potencionální nové investory. Takové rozhodnutí náleží do působnosti valné hromady, určí-li tak společenská smlouva (§ 190 odst. 2 písm. a) ZOK). Je tedy zřejmé, že kumulativním hlasováním mohou být voleni pouze členové orgánů existující společnosti, nikoli ti, kteří se jejich členy stávají před vznikem společnosti.³⁹

Změna společenské smlouvy je však v případě zásahu do práv a povinností všech společníků možná pouze se souhlasem všech společníků (§ 171 odst. 2 ZOK). To se může zdát na první pohled pro menšinové společníky poněkud omezující. Na druhou stranu je tento fakt obranou proti tomu, aby kumulativní hlasování

---

³⁶ SIEGLER, Richard, TALEL, Eva: Cumulative voting revisited. [PDF] 2005 [cit. 2015-10-11] *New York Law Journal*, vol. 233, no. 85. Dostupný z: <http://www.stroock.com/SiteFiles/Pub341.pdf>. s. 1.

³⁷ RUBAN, Radek. De practicissimis non curat lex aneb co zůstává nejasné o kumulativním hlasování. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H. Beck, 2014, roč. 6, č. 5, s. 134-142. ISSN 1803 -6554, s. 135.

³⁸ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 339.

³⁹ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 22.

„slibované“ menšinovým společníkům společenskou smlouvou nebylo většinovými společníky zrušeno formou změny společenské smlouvy.

Zákon blíže nespecifikuje povahu souhlasu podle § 171 odst. 2 ZOK. Otázkou zda k vyslovení souhlasu všemi společníky je nutná také jejich účast na valné hromadě, se podrobně věnuje Ivana Štenglová v článku *Souhlas všech společníků či členů – co tím zákon myslí?* Vzhledem k tomu, že zákon nepožaduje pro přijetí rozhodnutí o takové změně – rozhoduje-li o ní valná hromada – přítomnost (účast) všech společníků, lze i podle mého soudu dovodit, že i v tomto případě může být souhlas udělen bez toho, že by se společník valné hromady (jakýmkoli způsobem) zúčastnil.⁴⁰

Ustanovení § 171 odst. 2 ZOK je považováno za kogentní, jeho smysl a účel směřuje právě k ochraně všech společníků a daná norma by postrádala smysl, byla-li by dispozitivní.⁴¹ V případě existence více druhů podílů platí: Protože se jedná o možnost, zákon nebrání tomu, aby společenská smlouva určila, že kumulativní hlasování mohou využít jen vlastníci určitého druhu podílu.⁴²

Zásadní podmínkou realizace kumulativního hlasování je stanovení způsobu zjištění počtu hlasů. Zákon o obchodních korporacích v § 179 odst. 1 stanovuje pro případy, kdy jsou kumulativním hlasováním voleni jak jednatelé, tak členové dozorčí rady, byla-li zřízena, povinnost hlasovat o jednotlivých orgánech samostatně. Toto pravidlo se logicky roztáhne i na členy dalších orgánů zřízených společenskou smlouvou. Zákon ponechává na společenské smlouvě, jakých orgánů se toto pravidlo kumulativního hlasování bude týkat, zda jen zákonných nebo i dobrovolných apod. Platí nicméně, že jsou-li takto voleni členové více orgánů, vždy se musí hlasovat o jednotlivých orgánech samostatně.⁴³ Pokud společenská smlouva zřizuje další orgány a stanovuje pro ně volbu kumulativním hlasováním, pravidlo § 179 odst. 1 ZOK dopadá logicky i na tyto případy.

Kumulativní hlasování je instrumentem, který je vyloženě zaměřen na zvýhodnění postavení menšinových společníků. Těmto osobám dává šanci znatelněji

---

⁴⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Souhlas všech společníků či členů - co tím zákon myslí? Právní rozhledy*, Praha: C.H.Beck, 2015, roč. 23, č. 6. ISSN 1210-6410, s. 204.

⁴¹ MELZER, Filip. *Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy*, Praha: C.H.Beck, 2013, roč. 21, č. 7, s.253-260. ISSN: 1210-6410, s. 257.

⁴² HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 339.

⁴³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 339-340.

ovlivnit složení orgánu společnosti, a tím samozřejmě i nepřímo posílit svůj vliv na celkový chod korporace. Je tak určitým posílením práva společníka podílet se na řízení společnosti.

Toto nemajetkové právo je jedním ze základních práv společníků a je právem velmi zásadním. Jeho reálný výkon je v případě menšinových společníků značně omezen demokratickým principem rozhodování (většinového hlasování) uplatňovaným v kapitálových společnostech. Menšinoví společníci rozhodně mají velmi sníženou schopnost podílet se na obchodním vedení společnosti. Možnost ovlivnit personální složení orgánů společnosti díky kumulativnímu hlasování jim takovou možnost, byť jen do určité míry, poskytuje.

Kumulativní hlasování znamená, že počet hlasů, které má společník v závislosti na výši svého podílu k dispozici, se znásobí počtem volených kandidátů. Společník může využít všech hlasů jen pro jednu určitou osobu, může stejně tak dát různý počet hlasů více kandidátům.⁴⁴ Pro menšinového společníka je tedy často výhodné soustředit – kumulovat – všechny hlasy znásobené počtem volených kandidátů ve prospěch jednoho kandidáta. To poskytuje menšinovým společníkům možnost mít v orgánech společnosti svého zástupce a brání většinovému společníkovi v obsazování orgánů plně podle své vlastní vůle.

Způsob výpočtu počtu hlasů společníka pro účely kumulativního hlasování stanoví § 179 ZOK. „*Při kumulativním hlasování je společník oprávněn použít všechny hlasy, se kterými nakládá, nebo jejich libovolný počet jen pro určitou osobu nebo pro určité osoby*“ (§ 179 odst. 2 ZOK). O každém členu orgánu se na valné hromadě hlasuje samostatně. To má tentýž význam jako volná dispozice s hlasy. Hlasy se nedají přenášet z volby členů jednoho orgánu do volby členů jiného orgánu. Odevzdávají se pouze hlasy pro volbu určité osoby nebo osob.

Uplatnění kumulativního hlasování v praxi bude do velké míry záviset na konkrétní úpravě ve společenské smlouvě a kombinaci parametrů konkrétního případu. Algoritmus tohoto nástroje je poměrně komplikovaný a faktorů, které ovlivňují výsledek, je hodně. Předně platí (ač zákon tento problém neřeší), že kumulativní

---

⁴⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 793.

hlasování má smysl jen tehdy, jsou-li takto voleni vždy všichni členové konkrétního orgánu najednou.⁴⁵

Způsob a pořadí hlasování a to, zda je hlasováno tajně a kombinace těchto dvou podmínek mají zásadní vliv na výsledky kumulativního hlasování. Ztotožňují se s názorem Radka Rubana, že z § 356 odst. 3 ZOK a respektive § 180 odst. 3 ZOK, který obsahuje shodnou úpravu pro společnost s ručením omezeným nelze vyvodit pravidlo veřejného hlasování postupně o každém z kandidátů zvlášť.⁴⁶ Účelem daného ustanovení je dle mého názoru pouze jasná identifikace toho, jak bylo hlasováno, která slouží k potencionálnímu následnému přezkumu, ne však ke stanovení průběhu hlasování. Dopad pořadí hlasování v kombinaci s tím, zda je hlasováno veřejně, je zcela rozhodující. Pokud by se například hlasovalo veřejně a jako první by měl hlasovat minoritní společník, pak se účinky kumulativního hlasování projeví minimálně, jelikož majoritní společník ví, kolik potřebuje hlasů k přehlasování menšiny. Naopak opravdový význam kumulativní hlasování nabyde, pokud se hlasuje o všech kandidátech najednou.

Odvolání členů orgánů zvolených kumulativním hlasováním je taktéž ztíženo. Má-li být odvolán člen orgánu společnosti zvolený kumulativním hlasováním, lze ho odvolat jen se souhlasem většiny těch členů, kteří hlasovali pro jeho zvolení, nebo jejich právních nástupců; to neplatí, porušil-li tento člen orgánu společnosti závažně své povinnosti. (§ 179 odst. 4 ZOK) Toto omezení ovšem neznamená, že by k odvolávání těchto členů mělo docházet kumulativním hlasováním. Z dikce § 178 ZOK jasně vyplývá, že kumulativního hlasování je možné použít jen pro případ volby členů orgánů.

V systému kumulativního hlasování jsou do orgánu zvoleny ty osoby, které získaly nejvyšší počet hlasů, musí být ale splněna podmínka stanovená v § 180 odst. 1 ZOK: „(...) *bylo-li hlasováno alespoň nadpoloviční většinou všech hlasů společníků přítomných na valné hromadě, zjištěných pro účely kumulativního*

---

⁴⁵ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 340.

⁴⁶ RUBAN, Radek. De practicissimis non curat lex aneb co zůstává nejasné o kumulativním hlasování. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H. Beck, 2014, roč. 6, č. 5, s. 134-142. ISSN 1803 -6554, s. 135, shodně také: LASÁK, Jan: Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H.Beck, 2012 roč. 4., č. 2, s. 46-51. ISSN 1803-6554. s. 48, opačný názor např. VRÁNA, Lukáš: Jak to bude s kumulativním hlasováním? *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-to-bude-s-kumulativnim-hlasovanim-91961.html>.

hlasování.” Z gramatického výkladu tohoto ustanovení vyplývá, že aby kandidát nebo kandidáti voleného orgánu, který/kteří získal(i) nejvyšší počet hlasů, byli platně zvoleni, musí být při hlasování uplatněna alespoň nadpoloviční většina hlasů. Ta je vypočítávána z celkového počtu hlasů pro účely kumulativního hlasování. Pokud více osob získalo stejný počet hlasů, hlasuje se o těchto osobách znovu. Pokud mají i při opakovaném hlasování stejný počet hlasů, rozhoduje los.

Jako příklad může posloužit situace, kdy je na valné hromadě hlasováno o volbě dvou jednatelů kumulativním hlasováním. Ve společnosti jsou tři společníci a všichni jsou přítomní na valné hromadě. Pro účely běžného hlasování disponuje společník A šesti hlasy, společník B třemi hlasy a společník C jedním hlasem. V rámci kumulativního hlasování bude tedy dle výše uvedených principů společník A hlasovat dvanácti, společník B šesti a společník C dvěma hlasy.

Společníci B a C pravděpodobně využijí posílení svého postavení kumulativním hlasováním a koncentrují všechny své hlasy směrem k jedinému kandidátovi. Naopak společník A, uvažujeme-li zjednodušeně, rozdělí své hlasy mezi více kandidátů, protože ví, že disponuje více hlasy, než je souhrn hlasů ostatních společníků. Pro úspěšnost hlasování je potřeba, aby se o obou jednatelích hlasovalo alespoň jedenácti hlasy.

Efekt kumulativního hlasování je tím menší, čím je méně jednatelů, případně členů dozorčí rady. Pokud společnost zavedla do společenské smlouvy kumulativní hlasování, snížení počtu jednatelů nebo členů dozorčí rady by bylo také zásahem do práv všech společníků a podléhalo by rovněž souhlasu všech společníků.

Kumulativní hlasování, jak to u ochranných nástrojů menšin někdy bývá, může mít na druhou stranu paralyzující účinky pro celkový chod společnosti. Může se stát blokačním nástrojem, kterého mohou menšinoví společníci snadno zneužít.⁴⁷

Účinnost kumulativního hlasování je také odvislá od velikosti společnosti. Nejvíce se zpravidla projeví ve středně velkých společnostech, jelikož velmi malé společnosti mají většinou málo členů statutárního orgánu a k jejich zvolení je potřeba poměrně hodně hlasů. Naproti tomu ve velkých společnostech zase nedochází příliš často ke konkurenčnímu boji společníků.⁴⁸

---

⁴⁷ GORDON, Lilli A., John POUND. Information, Ownership Structure, and Shareholder Voting: Evidence from Shareholder-sponsored Corporate Governance Proposals. *The Journal of Finance*, 1993, vol. 48, no. 2. s.697–718. s. 697.

⁴⁸ WILLIAMS, M. Charlers. Cumulative Votingfor Directors. Boston: Division of Research, Graduate School of Business Administration, Harvard University, 1951. s. 134.

II.III. Nástroje ochrany náležející všem společníkům

Tématem této práce sice je ochrana (pouze) menšinových společníků. Přesto bych se chtěla v této části zmínit o nástrojích, které mohou využít všichni společníci, nicméně jsou tyto velmi užitečné hlavně pro menšinové společníky vzhledem k jejich snížené schopnosti ovlivnit chod společnosti jinak.

II.III.I. Právo na svolání valné hromady podle § 183 ZOK

V první části této kapitoly již bylo zmíněno právo na svolání valné hromady kvalifikovaným společníkem. Považuji ovšem za nutné zdůraznit § 183 ZOK, podle kterého pokud společnost nemá jednatele nebo jednatel dlouhodobě neplní své povinnosti, svolá valnou hromadu kterýkoliv společník. Působí-li ve společnosti dozorčí rada, měla by z uvedených důvodů svolat valnou hromadu ona, neboť jmenování nového jednatele se děje v důležitém zájmu společnosti.⁴⁹

Jednatele jako jeden ze dvou obligatorně vytvářených orgánů (vedle valné hromady) musí společnost s ručením omezeným mít po celou dobu své existence.⁵⁰ Právo na svolání valné hromady v tomto případě je vázáno k účelu jmenování nového jednatele k zajištění opětovného řádného fungování společnosti. Povinnost svolání valné hromady společníkem za takové situace je odrazem povinnosti loajality vůči společnosti. Tato povinnost plyne na rozdíl od povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře společníkům ze zákona (§ 212 odst. 1 NOZ).⁵¹ Pokud by zanikla účast jen jednomu z více jednatelů, pak by měli valnou hromadu svolat zbývající jednatelé, případně zřízená dozorčí rada.⁵²

II.III.II. Právo na informace

Právo na informace je jedním ze základních práv osobní povahy a jsou jím nadáni obecně všichni společníci. Toto právo přísluší každému společníku v rovné míře, tedy bez ohledu na velikost jeho podílu. Je ustanoveno § 155 ZOK: Společník má právo

---

⁴⁹ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 16.

⁵⁰ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 345.

⁵¹ viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 1999, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

⁵² LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 16.

na valné hromadě i mimo ni požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech a další práva na informace určená společenskou smlouvou, to platí obdobně pro společníkova zástupce, bude-li zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník a společnosti tuto skutečnost doloží. Jednatelé s.r.o. jsou tak povinni poskytovat společníkům při výkonu jejich práva na informace součinnost.

Účelem práva na informace je zajištění jeho dostatečné informovanosti nezbytné pro uplatňování práv a plnění povinností plynoucích z právních předpisů, společenské smlouvy, případně stanov s.r.o. S právem společníka na informace koresponduje povinnost jednatele požadované informace o věcech společnosti poskytnout (srov. § 196 ZOK).⁵³ Již z toho vyplývá, že právo na informace není neomezeným oprávněním společníka směřujícím k jakýmkoliv informacím ohledně dění ve společnosti. Jde ale o prostředek utváření vůle společníka tak, aby se mohl úspěšně podílet na rozhodování. Pokud by byly informace požadovány bez vazby na jejich užití k rozhodování, jednalo by se o šikanózní výkon práva, jemuž by soud neposkytl ochranu.⁵⁴

Právo na informace velmi úzce souvisí s právem podílet se na řízení společnosti, které je složeno z následujících dílčích práv: právo požadovat a dostat na valné hromadě vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti, právo požádat o vydání kopie zápisu valné hromady, právo seznámit se s účetní závěrkou, se zprávou o stavu společnosti a výroční zprávou, právo seznámit se se zprávou likvidátora a právo seznámit se s návrhem rozdělení likvidačního zůstatku.⁵⁵ Na rozdíl hlasovacího práva, jehož výkon je formalizován v podobě institutu valné hromady, přístup k informacím je koncipován jako neformální a bezprostřední.⁵⁶

Podrobnosti poskytování informací může blíže stanovit společenská smlouva, což má výhody zejména v případě společností s větším počtem společníků. Je však nutno dbát na to, aby se pod záminkou organizační úpravy uskutečňování těchto práv neskrývalo neoprávněné omezování společnického postavení, zejména menšinových

---

⁵³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 728.

⁵⁴ Usnesení NS ze dne 29.8.2001 sp. zn. 29 Odo 71/2001

⁵⁵ ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-524-1. s. 257.

⁵⁶ POKORNÁ, Jarmila LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 923.

společníků. Během zasedání valné hromady může společník požadovat nejen informace týkající se bodů programu jednání valné hromady, ale jakékoliv další informace týkající se záležitostí společnosti obecně. Ty informace, které mají společníkovi přispět k rozhodnutí při hlasování na valné hromadě, musí být společníkovi poskytnuty ihned, jasným, srozumitelným a vyčerpávajícím způsobem.

Potřebné informace nemusí poskytnout výhradně jen jednatel. Valné hromady může být podle povahy projednávaných bodů účasten i zaměstnanec společnosti, právní zástupce společnosti, účetní nebo daňový poradce v postavení třetí osoby.

Jednatel je povinen vzhledem k požadavkům péče řádného hospodáře zajistit účast osob, které by za normálních okolností na valné hromadě přítomny nebyly, mají však přístup k informacím požadovaným společníkem. Informace o věcech společnosti, které přímo nesouvisí s programem jednání, lze poskytnout i dodatečně.

Právo společníků na informace se lehce může dostat do konfliktu s ochranou obchodního tajemství. Právě v reakci na to nová úprava přístupu k informacím tento přístup umožňuje pouze těm, kteří jsou vázáni mlčenlivostí (obchodní zákoník zavazoval povinností mlčenlivosti o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu, pouze jednatele a členy dozorčí rady, byla-li zřízena⁵⁷). Nejvyšší soud v usnesení sp zn. Odo 3704/2009 judikoval, že společník s.r.o., na rozdíl od akcionáře, má právo i na ty informace, které jsou součástí obchodního tajemství. S ohledem na znění ustanovení § 151 ZOK lze ve vztahu práva společníka na informace předpokládat konzistentní přístup rozhodovací praxe soudů i v budoucnu.⁵⁸

Ochrana před šířením obchodního tajemství získaného společníkem na základě práva na informace třetím osobám se spoléhala v předchozí úpravě na princip loajality. Nově obchodní tajemství definuje nový občanský zákoník jako „*konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení*“ (§ 504 NOZ). O tom, co spadá v případě konkrétní korporace pod pojem obchodní tajemství, tedy rozhoduje vlastník – podnikatel, tedy v našem případě s.r.o. tvořená jejími společníky.

---

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 730.

⁵⁸ Tamtéž. s. 731.

Zástupce zmocněný společníkem k získání informací musí předložit písemnou plnou moc vyžadovanou zákonem o obchodních korporacích pro zastoupení na valné hromadě. Navíc musí doložit závazek k mlčenlivosti. Zmocní-li společník třetí osobu k získání informací mimo valnou hromadu nebo k nahlížení do dokladů, měla by se písemná forma k plné moci stát pravidlem.

Právo na informace není bezvýhradné. Jednatelé mohou poskytnutí informace podle § 155 ZOK zcela nebo zčásti odmítnout jen tehdy, pokud jde o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu nebo je daná informace veřejně dostupná (§ 156 ZOK). V druhém odstavci § 156 ZOK je stanoven postup pro případ sporu: *„V případě sporu rozhodne na návrh společníka o tom, zda je společnost povinna informaci poskytnout, soud; k právu uplatněnému po uplynutí 1 měsíce ode dne oznámení o odmítnutí poskytnutí informace se nepřihlíží.“* (§ 156 odst. 2 ZOK)

Utajované informace upravuje zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti ve znění pozdějších předpisů. Další podrobnosti stanoví prováděcí předpisy k tomuto zákonu, zejména nařízení vlády č. 522/2005 Sb. Ve znění pozdějších předpisů, které obsahuje seznamy utajovaných informací a vyhláška č. 523/2005 Sb. o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor ve znění pozdějších předpisů. Dále se problematice utajovaných informací věnuje např. vyhláška č. 528/2005 Sb. a vyhlášky Národního bezpečnostního úřadu.

Utajovanou informací se podle zákona 412/2005 rozumí informace v jakémkoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči, označená v souladu se zákonem, jejíž vyžrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací (§ 2 zákona 412/2005 o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů).

Vzhledem k účelu ustanovení o právu na informace se usuzuje, že výčet těchto práv v § 155 ZOK není uzavřený. Výčet jednotlivých oprávnění v rámci práva

na informace je podle názoru vysloveného Bohumilem Havlem kogentní, ale neuzavřený – společenskou smlouvou ho lze rozšířit, nikoliv však zúžit.⁵⁹

II.III.III. Soudní ochrana pro případ zneužití hlasovacího práva

Individualistické pojetí soukromého práva má své limity, které nejobecněji vyjadřuje kritérium svobody jednotlivce, neboť svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Zneužití práva (abusus iuris) je tak pojato jako reprobované chování a jeho obecný zákaz jako jedna z vůdčích právních zásad.⁶⁰

Zneužití práva je chování zdánlivě dovolené, jímž má být dosaženo výsledku nedovoleného.⁶¹ Jde tedy o zdánlivý výkon práva, který ale neslouží k uspokojení práv a oprávněných zájmů jednajícího subjektu, ale k dosažení jiného, nepoctivého cíle. Jedná se přitom o jednání, které právo zakazuje. Z tohoto důvodu může být výkon práva, který je zásadně jednáním dovoleným, ve skutečnosti protiprávním jednáním, pokud je takového práva v rozporu s jeho účelem zneužíváno k dosažení jiných, právem nedovolených následků.⁶²

Zákaz zneužití vlastnického práva můžeme nalézt v Listině základních práv a svobod (čl. 11 odst. 4). Přičemž tento článek svým rozsahem spadá na hmotný i nehmotný majetek, a je proto možno usuzovat, že je jím zakázáno zneužití jakéhokoliv majetkového práva na újmu práv druhých nebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy.⁶³ Čl. 11 odst. 4 se tedy dle této logiky vztahuje na zneužití majetkových práv souvisejících s účastí ve společnosti.

Obchodní zákoník obsahoval výslovný zákaz zneužití většiny i menšiny hlasů v § 56a odst. 1. Odst. 2 tohoto paragrafu dále stanovil: „*Jakékoli jednání, jehož cílem je některého ze společníků zneužívajícím způsobem znevýhodnit, je zakázáno.*“ Nový občanský zákoník ani zákon o obchodních korporacích takto výslovný zákaz zneužití

---

⁵⁹ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 297.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. občanský zákoník, s. 37.

⁶¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Vyd. 1., Praha: C.H. Beck, 1995, 247 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1. s. 184-185.

⁶² PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem.* Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 158 s. ISBN 978-80-86861-93-7.

⁶³ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář. 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2013-2015. I. sv. Velké komentáře. 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

práv souvisejících s účastí v obchodní korporaci neobsahuje, využívá však jiný mechanismus ochrany před zneužitím takových práv.

Podle nového občanského zákoníku je zákaz zneužití práva (jakéhokoli) považován za jeden ze základních principů a normován je tak v § 8 NOZ: „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany“, čili vylučuje ochranu v případech zneužití práva. Tato myšlenka byla v předchozí úpravě dovozována pouze judikaturou a odkazem na rozpor s dobrými mravy, zákonné ustanovení však chybělo.

Jak bude soud k této otázce přihlížet a zkoumat případné zneužití práva záleží na tom, zda zákaz zneužití v konkrétním případě chrání druhou stranu nebo zda brání výkonu práva v rozporu s jeho účelem. V prvním případě by měl soud přihlížet ke zneužití práva na základě námitky druhé strany, ledaže by šlo o takovou ochranu, které se strana nemůže vzdát ani ex post. Ve druhém případě pak k tomu přihlédně ex officio. Ochrana před šikanózním poškozením jiného obsahuje i § 2909 NOZ.

Výše uvedená ustanovení jsou svou povahou spíše obecná a pro zneužití některých konkrétních institutů existuje speciální úprava. Zvláštní ustanovení mohou zákaz zneužití různým způsobem, zčásti či zcela nahradit. Mohou tak činit zvláštní úpravou následků zneužití práva ve zvláštních případech (§ 212 odst. 2 v případě zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci.)⁶⁴

O § 212 NOZ jsem se již zmínila v první části této práce. Účelem jeho prvního odstavce je především vymezit zásadu čestnosti a zachování vnitřního řádu obchodní korporace. Tato zásada úzce souvisí s principem loajality jako té nejzákladnější povinnosti společníka. Tento princip v předchozí úpravě zaváděla až praxe a především judikatura. Nejvyšší soud tento princip povýšil na základní povinnost společníků dvěma předními průlomovými usneseními už v letech 2006-2007.⁶⁵ V rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 387/2006 byl princip loajality rozšířen i na věřitele obchodní společnosti.

Nová úprava navazuje na judikaturu a praxi zavedením § 212 NOZ. Vychází se přitom z myšlenky, že členství v jakékoli soukromoprávní korporaci je založeno

---

⁶⁴ MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013-. ISBN 978-80-87576-73-1. s. 150.

⁶⁵ Usnesení ze dne 31. ledna 2006 sp. zn. 29 Odo 1007/2005 a Rozsudek ze dne 26. června 2007 sp.zn. 29 Odo 387/2006.

na principu dobrovolnosti.⁶⁶ Každý má právo se rozhodnout, jestli se členem korporace stane a má i právo z ní vystoupit. Člen korporace je povinen jednat tak, aby byl dosahován účel korporace stanovený právními předpisy, a v jejich mezích zakladatelským právním jednáním, resp. je povinen zdržet se všeho, co by dosažení tohoto cíle znemožňovalo nebo ohrožovalo⁶⁷

Druhý odstavec potom upravuje soudní ochranu před zneužitím hlasovacího práva. Oproti obchodnímu zákoníku, kde praxe trpěla nešťastným systematickým zařazením podobných zásad, a sice v §56a obch. z., byl zákonodárcem tentokrát zvolen způsob zařazení do obecných zásad pro obchodní korporace. Ustanovení § 212 NOZ přejímá myšlenku dosavadního § 56a obch. z., která tam nemá místo, protože se nejedná o speciální pravidlo pro obchodní společnosti, ale o obecnou, zásadu dopadající na všechny právnické osoby korporativního typu.⁶⁸

Loajalita je komplexním pojmem. Sestává z dílčích povinností, mezi něž patří dodržovat zakladatelské dokumenty, nezneužívat převahy, či naopak menšiny hlasů, jednat v souladu s dobrými mravy, v případě korporací nezneužívat postavení ovládající osoby, nevyvíjet tlak na orgány korporace a jejich členy i její zaměstnance atd. Z povahy těchto dílčích prvků můžeme pozorovat, že princip loajality vykazuje určitou podobnost s morálními pravidly použitelnými v rámci každodenního styku mezi fyzickými osobami.

Povinnost loajality je zároveň i výkladovým pravidlem, v jehož rámci je možné a nutné interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti člena vůči korporaci, může mít i regulační funkci v situaci, kdy určité jednání nebo opomenutí není postihnuto přímou právní úpravou a může mít i sankční funkci, kdy by posouzení určitého jednání nebo opomenutí podle přímého zákonného ustanovení mohlo vést k nespravedlivému nebo nemravnému rozhodnutí.

Zákon tento princip výslovně vymezuje jako povinnost společníka vůči korporaci jako celku, dovozuje se ale i vzhledem k ostatním společníkům. To se ovšem v řadě případů může zdát reálně neproveditelné všude tam, kde ať již z důvodu anonymity nebo počestnosti členské základny není řadovému členu známo, kdo další

⁶⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Josef FIALA a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. I. Obecná část.* 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8. s. 651.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. občanský zákoník, s. 82.

je členem korporace spolu s ním. S ohledem na funkčnost úpravy dovozujeme, že ten, kdo se chová loajálně ke korporaci jako celku, se chová loajálně i k ostatním společníkům.

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku zdůrazňuje, že ke změnám došlo v systematickém zařazení a tím pádem i aplikovatelnosti daného ustanovení. Obsah této normy, i když došlo k jistému jazykovému zjednodušení, zůstává stejný.

Nejzásadnější rozdíl v efektivitě tohoto ustanovení tkví v odst. 2 § 212 NOZ, kde je přímo stanovena sankce pro případ zneužití hlasovacího práva k újmě celku. Předchozí úprava konkrétní sankci neobsahovala. Předchozí úprava sváděla k tomu, aby se jako sankce za zneužití většiny nebo menšiny hlasů uplatnilo jen právo na náhradu škody, což je korporaci nejednou málo platné.⁶⁹

Nový občanský zákoník v reakci na výše uvedené aktivně legitimuje kohokoliv, kdo prokáže právní zájem, k návrhu na vyslovení neplatnosti hlasu člena, který zneužil své hlasovací právo k újmě celku. Zneužije-li člen soukromé korporace hlasovací právo k újmě celku, rozhodne soud na návrh toho, kdo prokáže právní zájem, že k hlasu tohoto člena nelze pro určitý případ přihlížet. Toto právo zaniká, pokud návrh není podán do tří měsíců ode dne, kdy k zneužití hlasu došlo (§ 212 odst. 2 NOZ). Slovní spojení „pro určitý případ“ je třeba zdůraznit.

Pravidlo uvedené v § 212 NOZ předpokládá, že dojde-li k rozhodnutí o „nepřihlížení k hlasovacímu právu“, dochází ipso facto ke změně původního hlasování, a to tak může mít zpětně jiný výsledek, aniž by se musela podávat určovací žaloba na konkrétní rozhodnutí (nepřijaté bude přijaté apod.).⁷⁰

Ustanovení § 212 NOZ je primárně použitelné pro menšinové společníky. Aktivní legitimace k soudnímu návrhu je ale záměrně poskytnuta komukoliv, kdo prokáže právní zájem. Může to být tedy i většinový společník, typicky v případech, kdy může dojít k vytvoření tzv. blokační menšiny. Společník s hlasy přesahujícími 1/3 všech hlasů a nedosahující 1/2 má blokační minoritu, může tudíž zablockovat přijetí těch rozhodnutí, u nichž je vyžadován zákonem nebo společenskou smlouvou souhlas

⁶⁹ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Josef FIALA a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. I.* Obecná část. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8. s. 652.

⁷⁰ HAVEL, Bohumil. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace.* Obchodněprávní revue, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, č. 12, ISSN 1213-5313. s. 353.

2/3 většiny hlasů všech společníků⁷¹ Právní zájem může v některých případech prokázat i osoba stojící mimo obchodní korporaci.

Předchozí úprava v obchodním zákoníku obsahovala zákaz dohod o výkonu hlasovacích práv (tzv. syndikátních dohod). Dohodou o výkonu hlasovacích práv lze rozumět dohodu, ve které se osoba oprávněná vykonat hlasovací právo ve společnosti s ručením omezeným zavazuje, že toto hlasovací právo vykoná (použije) stanoveným způsobem, resp. způsobem, který jí na základě uzavření takového smluvního typu ukládá zákon, anebo že hlasovací právo nevykoná.⁷²

Účelem takovýchto dohod může být právní zajištění společného postupu více společníků při rozhodování o záležitostech společnosti, přenechání výkonu hlasovacích práv jiné osobě nebo umožnění výkonu hlasovacích práv prostřednictvím zástupce. Ustanovení § 186d obch. z. sice hovoří o akcionáři, nicméně podle § 127 odst. 6 obch. z. platilo toto ustanovení i pro společnost s ručením omezeným.

Podle obchodního zákoníku byly neplatné takové dohody, kterými se hlasující zavazoval dodržovat při hlasování pokyny společnosti nebo některého z jejích orgánů o tom, jak má hlasovat nebo které obsahovaly závazek, že bude hlasovat pro návrhy předkládané orgány společnosti. Podle odst. 1 písm. c) § 186d obch. z. byly dále neplatné i dohody, kterými se společník zavazoval, že jako protiplnění za výhody poskytnuté společností uplatní hlasovací právo určitým způsobem nebo že nebude hlasovat.

V souladu s celkovou liberalizační orientací rekodifikačních předpisů byl zákaz takovýchto dohod zrušen. Stejně tak dochází celkovému odklonu od obecné nemožnosti vzdání se budoucích práv stanovené předchozí úpravou (§ 574 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Nová úprava přitom vychází z myšlenky, že je věcí společníků, jak budou svá hlasovací práva vykonávat. Hlasování na základě dohod však může naplňovat znaky jednání ve shodě (§ 78 ZOK) nebo k jiné formě podnikatelského seskupení.

---

⁷¹ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 332.

⁷² DĚDIČ, Jan a Jana SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2. s. 285.

II.III.IV. Právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady

Naprosto zásadní změnou, která odstraňuje nejasnosti minulé úpravy, je příklon k závěru, že usnesení valné hromady je právním jednáním. Platí pro něj tedy obecná ustanovení o právním jednání v novém občanském zákoníku a kromě toho zákon o obchodních korporacích ustanovil některé odchylky k nim speciální.

Právní úprava neplatnosti usnesení valné hromady je nově rozdělena do dvou zákonů – nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Dle důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích je hlavním smyslem ustanovení § 191 ZOK definovat osoby aktivně legitimované k dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady. Ve zbytku se odkazuje na obecnou úpravu nového občanského zákoníku.⁷³

Právní úprava řízení o vyslovení neplatnosti má dvojí účel. Pro menšinové společníky zásadnější je poskytnutí ochrany individuálních práv osob oprávněných domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Zároveň ale také tato úprava slouží jako zákonem předvídaný nástroj obecné ochrany zákonnosti ve vnitřních poměrech společnosti, resp. souladu těchto vnitřních poměrů s autonomní úpravou provedenou ve společenské smlouvě.⁷⁴ Výčet aktivně legitimovaných osob a stanovení lhůty pro podání návrhu je pak možno chápat jako jistou ochranu před zneužíváním zásahů do vnitřních poměrů společnosti a zajištění jejich stability. Stejně takový význam má i uvedení případů, kdy soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví, jakož i důvody, kterých se nelze dovolávat (§ 260 NOZ a § 192 odst. 2 ZOK).⁷⁵

Neplatnosti usnesení valné hromady se mohou v mezích § 191 ZOK dovolávat jen osoby zde jmenované. Těmi jsou kterýkoliv společník, jednatel, člen dozorčí rady nebo likvidátor. Oproti obchodnímu zákoníku došlo k vyloučení insolvenčního správce z osob aktivně legitimovaných k jednání podle § 191 ZOK: Není důvod, aby toto právo měl i vnucený „orgán“ dosazený státní mocí.⁷⁶

V případě ztráty postavení, jež aktivní legitimaci k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zakládalo, oprávněná osoba tuto legitimaci

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 45.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.5.2008, sp.zn. 29 Odo 1400/2006.

⁷⁵ ŠUK, Petr ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Čileček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 367.

⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 45.

nepozbývá, jestliže rozhodnutí valné hromady může mít dopad na její poměry založené jejím vztahem ke společnosti.⁷⁷

Co se týče důvodů neplatnosti usnesení valné hromady s.r.o., odkazuje zákon o obchodních korporacích na neplatnost členské schůze spolku. § 191 ZOK stanoví, že usnesení valné hromady může být shledáno neplatným pro rozpor s právními předpisy nebo s obsahem společenské smlouvy. Dalším důvodem neplatnosti usnesení valné hromady může být rozpor s dobrými mravy (§ 191 odst. 2 ZOK)

V rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou či dobrými mravy může být zejména svolání valné hromady, proces přijímání usnesení nebo obsah usnesení.⁷⁸ Důvody neplatnosti usnesení valné hromady lze rozdělit na ty, které předcházejí konání valné hromady, tj. při svolávání valné hromady, a na ty, k nimž dojde v důsledku vadného rozhodnutí valné hromady, tj. v průběhu valné hromady.⁷⁹

Do první kategorie můžeme zařadit převážně formální vady týkající se svolávání valné hromady. Je logické a zároveň stvrzené ustálenou soudní judikaturou, že vadné svolání valné hromady může vést k neplatnosti na ní přijatého usnesení. Vadami, které opravňují aktivně legitimované osoby k podání návrhu dle § 191 ZOK jsou především svolání valné hromady osobou, jež k tomu nebyla oprávněna⁸⁰ a vady pozvánky jako právního jednání (např. nejasnost, nesrozumitelnost apod.).⁸¹ Dalšími důvody může být nedodržení lhůty pro svolání valné hromady, nevzdá-li se společník práva na včasné svolání, nezaslání pozvánky společníkovi vůbec, popřípadě na nesprávnou adresu nebo svolání valné hromady na místo a dobu, které nepřiměřeně omezují právo společníka se jí účastnit.⁸²

Druhá kategorie důvodů spočívá v neplatnosti usnesení, které je v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou nebo dobrými mravy. Taková neplatnost může tkvět buďto ve vadách procesu přijímání, v zápisu z valné hromady nebo v obsahu samotného usnesení.

---

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.8.2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002

⁷⁸ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3
ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 369.

⁷⁹ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 25.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.2.2009, sp.zn. 29 Cdo 4223/2007.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2001, sp. zn. 155/2001.

⁸² LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 25.

Za vady procesu přijímání je považováno například nesplnění zákonem nebo společenskou smlouvou stanoveného kvora pro přijímání rozhodnutí valnou hromadou (§ 169 odst. 1 ZOK), přihlídnutí k hlasům společníků, kteří nemohou vykonávat hlasovací právo při posuzování usnášeníschopnosti (§ 169 odst. 3 ZOK, § 173 odst. 1 písm. a ZOK, § 149 odst. 2 ZOK) nebo není-li pro usnesení odevzdán potřebný počet hlasů (§ 170 a 171 ZOK).⁸³

Další skupinou vad spadajících do výše vymezené druhé kategorie, jsou vady zápisu z valné hromady. Vady zápisu samy o sobě důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zásadně nebudou. Mohou být nicméně jednou z okolností, jež (ve spojení s dalšími skutečnostmi) vedou k závěru vyslovení neplatnosti takového usnesení. Pokud totiž zápis neobsahuje některou z náležitostí požadovaných zákonem, stane se obtížným prokázat, že dané usnesení bylo přijato v souladu se zákonem. Takovou náležitostí může být na příklad celkový počet hlasů společníků přítomných na valné hromadě nebo absence zápisu jmen hlasujících pro volbu (odvolání) dotyčného člena orgánu.

Právo podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zakládá i skutečnost, že jeho obsah odporuje zákonu, společenské smlouvě nebo dobrým mravům. V rozporu s dobrými mravy může být právě například usnesení, jímž bylo zásadním způsobem zasaženo do práv menšinového společníka s cílem získat prospěch pro většinového společníka.⁸⁴ Možnost dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady z důvodu rozporu s dobrými mravy soudní praxe přijímala již v režimu obchodního zákoníku.⁸⁵

Právo dovolat se neplatnosti rozhodnutí je vázáno na tříměsíční subjektivní prekluzivní lhůtu (ta začíná plynout dnem, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět). Nejpozději však tento nárok zaniká do jednoho roku od přijetí rozhodnutí. Tyto lhůty jsou lhůtami hmotněprávními. Marrým uplynutím těchto lhůt právo podat návrh podle § 191 ZOK zaniká a vady, pro něž takové usnesení mohlo být prohlášeno za neplatné, jsou navždy zhojeny.

---

⁸³ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 370.

⁸⁴ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 25.

⁸⁵ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 346/2010.

V případě, že návrhu na vyslovení neplatnosti nebylo vyhověno, nelze platnost usnesení valné hromady již přezkoumávat.⁸⁶ Nebyl-li podán návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, popřípadě nebylo-li mu vyhověno, nelze již platnost usnesení valné hromady posuzovat ani v řízení o žalobě o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ani jako prejudiciální otázku v jakémkoliv jiném řízení.⁸⁷

Uplatnění návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je limitováno § 260 NOZ, který určuje, že soud neplatnost rozhodnutí nevysloví, došlo-li k porušení zákona nebo stanov, aniž to mělo závažné právní důsledky, a je-li v zájmu spolku (společnosti) hodném právní ochrany neplatnost rozhodnutí nevyslovit (odstavec 1 § 260 NOZ). Neplatnost nebude podle druhého odstavce tohoto ustanovení vyslovena ani tehdy, bylo-li tím podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře.

Ustanovení § 193 odst. 2 ZOK ve spojení s § 261 NOZ řeší právo společníka na přiměřené zadostiučinění, porušila-li společnost při svolání valné hromady nebo v jejím průběhu právo společníka závažným způsobem. Toto ustanovení se týká pouze porušení práv při svolání valné hromady a pro nárok na přiměřené zadostiučinění je nutné naplnění intenzity stanovené § 193 odst. 2.⁸⁸ Jedná se například o nezaslání pozvánky na valnou hromadu, nedodržení lhůty pro svolání valné hromady nebo jiné vady pozvánky, jejichž následkem se společník nemohl valné hromady účastnit. Pokud to společnost namítne, soud právo na zadostiučinění nepřizná, nebylo-li uplatněno v době stanovené pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí nebo do tří měsíců ode dne právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu, byl-li tento návrh zamítnut podle § 260 NOZ.

Společník se nemůže dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, nebyl-li proti usnesení podán protest některou z aktivně legitimovaných osob taxativně vypočtených v § 191 odst. 1 ZOK. Protest společníka, jednatele či člena dozorčí rady týkající se usnesení valné hromady znal i obchodní zákoník (§ 129 odst. 4 poslední věta a § 188 odst. 2 písm. f). Zákon o obchodních korporacích však tomuto institutu dává jiný význam.

---

⁸⁶ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822. s. 25.

⁸⁷ ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 377.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008.

Pokud společník (nebo jiná zákonem oprávněná osoba) má pochyby o platnosti nebo správnosti navrhovaného usnesení valné hromady, má právo proti takovému usnesení vznést protest. Zároveň je ale pro následnou možnost využití postupu podle § 191 ZOK nutné, aby tato oprávněná osoba požádala o zachycení protestu v zápisu z jednání valné hromady. Podle § 189 odst. 1 písm. f ZOK totiž protest není zapisován automaticky, ale pouze na žádost protestujícího. Pokud k takovému zápisu nedojde, aniž by se tak stalo chybou zapisovatele, společník (doktrína se přiklání k názoru, že podmíněnost oprávnění domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady protestem neplatí vzhledem k dikci § 192 odst. 2 ZOK pro ostatní oprávněné osoby, tj. jednatele, člena dozorčí rady a likvidátora⁸⁹⁾ se nemůže dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady z důvodu, který mohl uplatnit v protestu. Zákon tak i na tomto místě klade důraz na tolikrát promítnutou zásadu *vigilantibus iura*.

II.III.V. Právo podat společnickou žalobu

Tato žaloba se vyvinula postupně jako mechanismus řešení situací, kdy fakt, že oprávněním zastupovat společnost a jednat za ni disponuje statutární orgán, může být pro společnost problematický. Pokud statutární orgán jedná ke škodě společnosti, poškozuje nejen ji, ale i její společníky a může se na úkor společnosti obohacovat. Možnost obrany proti takovému jednání však může být velmi omezená v případě, že statutární orgán nebo jeho členové disponují zároveň také většinovým podílem na rozhodování.

Jednání v rozporu se zájmy společnosti je sice porušením mnoha základních principů práva obchodních korporací včetně principu loajality. Pokud by však statutární orgán byl zároveň tím, kdo zastupuje společnost navenek bezvýhradně vůči všem, tedy i vůči soudům, potom, pokud jde o většinového společníka, by podáním žaloby za společnost byl sám proti sobě.

Zajímavým příkladem vývoje teoretického rámce společnické žaloby je např. anglosaská úprava *derivative action*. Tomu, kdo je aktivně legitimován k podání žaloby za společnost obecně, se v tomto právním prostředí věnuje slavný spor *Foss vs. Harbottle* z roku 1843. V tomto precedentu bylo stanoveno pravidlo, že oprávněným

---

⁸⁹⁾ POKORNÁ, Jarmila LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 960.

žalobcem v každém sporu, jehož předmětem je poškození společnosti, je společnost sama. Toto pravidlo samo o sobě nedává možnost obrany menšinovým společníkům prostřednictvím žaloby za společnost. Ta je potom zaručena prostřednictvím výjimek z tohoto principu, především výjimky z důvodu tzv. lsti na menšinu (fraud on a minority exception) vymezené ve sporu *Edwards vs. Haliwell*.⁹⁰

V souvislosti s anglosaskou derivative action (derivative claim) bývá také zdůrazňována její subsidiární povaha. Potřeba podání derivativní žaloby jménem společníka vzejde pouze v případě, kdy nárok nemůže být uplatněn jménem společnosti.⁹¹ Výjimkou je, pokud je společnost v likvidaci. V případě, že soud shledá, že došlo k již výše zmíněné lsti na menšinu, povolí společníkům podat žalobu jejich vlastními jmény. Naproti tomu v současné české právní úpravě společník nepodává žalobu svým jménem, ale jedná za společnost jako její zákonný zástupce podle příslušných ustanovení OSŘ.⁹²

Společnická žaloba je jakousi zvláštní úpravou jednatelského oprávnění, která je pro tento případ přiznána i každému společníkovi. Uplatní se v případě, kdy společnosti vznikne nárok vůči některému z členů statutárního orgánu, jehož řádné uplatnění spadá do působnosti téhož orgánu, kterého je povinný členem.⁹³

Nová úprava pravidla správy společností obecně (tzv. corporate governance) značně rozšiřuje. Statutární orgán – v případě společnosti s ručením omezeným jednatel nebo jednatelé jsou odpovědní za řádný výkon své funkce společnosti, tedy odvozeně společníkům.

Výše již zmíněná zásada péče řádného hospodáře je v novém občanském zákoníku doplněna pravidlem podnikatelského úsudku. To stanoví, že s potřebnými znalostmi a pečlivostí jedná ten, kdo nebyl při svém podnikatelském rozhodnutí činěném v dobré víře v konfliktu s nezbytnou loajalitou a mohl rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu společnosti. Škodné jednání statutárního orgánu splňující tyto podmínky nebude dále soudem zkoumáno, bez ohledu na to,

---

⁹⁰ BOYLE, A. *Minority shareholder's remedies*. New York: Cambridge University Press, 2002, xvii, 148 p. Cambridge studies in corporate law. s. 1.

⁹¹ FRENCH, Derek, MAYSON, Stephen, RYAN, Christopher: *Mason, French and Ryan on Company law: 2005-2006 Edition*, 22nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2005 - CVIII, 833 s., ISBN: 0-19-928531-4.s. 618.

⁹² ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-524-1. s. 258.

⁹³ Tamtéž. s. 258.

že způsobilo škodu. Pravidlo podnikatelského úsudku zavádí kontrolu lege artis jednání a ochranu čestného omylu, přičemž rizikový efekt rozhodnutí jednateli nepřičítá (safe harbor).⁹⁴

Péče řádného hospodáře podle nového občanského zákoníku zahrnuje nezbytnou loajalitu vůči společnosti a jednání s potřebnými znalostmi a pečlivostí (§ 159 odst. 1 NOZ). Znakům péče řádného hospodáře se ještě v době účinnosti minulé úpravy velmi často a podrobně věnovala judikatura Nejvyššího soudu. Původním významem tohoto označení je nadřazenost zájmů společnosti nad zájmy akcionářů (společníků). Pokud jednatel není této péče schopen, ať již při vzniku funkce nebo při jejím trvání, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky, jedná nedbale – což se pak váže na jeho odpovědnost za újmu, kterou tím způsobí.⁹⁵

Odpovědnost za takto způsobenou újmu pak v souladu s obecnou konstrukcí odpovědnosti za újmu v nové úpravě zahrnuje jak majetkovou, tak nemajetkovou složku (§ 3 odst. 2 ZOK). Je-li v řízení před soudem posuzováno, zda člen orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno tento člen, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. (§ 52 odst. 2 ZOK)

Základ české úpravy společnické žaloby vychází z původních ustanovení obchodního zákoníku o žalobě společníka, nová úprava je však širší. Předmětem společnické žaloby je vymáhání náhrady újmy způsobené zejména jednatelem. Společníci jsou jí chráněni proti jednání statutárního orgánu ke škodě společnosti.

Účastníkem řízení je však společnost a žalující společník jedná pouze jako její zástupce, aktivně legitimována je společnost. Jedná se tedy o zvláštní úpravu jednatelského oprávnění, které je v tomto případě výjimečně přiznáno i každému společníkovi.⁹⁶ Žaloba také nese název derivativní, neboť aktivní legitimace žalujícího společníka je odvozena (derivována) od jeho postavení nositele reziduálního nároku na majetek společnosti.⁹⁷

Žaloba může být použita i proti členu dozorčí rady nebo vlivné osobě, způsobí-li společnosti újmu. Vlivná osoba je každý, kdo může ovlivnit korporaci přímo nebo

---

⁹⁴ HAVEL, Bohumil. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace*. Obchodněprávní revue, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, č. 12, ISSN 1213-5313. s. 353.

⁹⁵ HAVEL, Bohumil. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace*. Obchodněprávní revue, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, č. 12, ISSN 1213-5313. s. 353.

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 738.

⁹⁷ Tamtéž.

prostřednictvím jiné osoby.⁹⁸ Společnickou žalobu lze podat také pro uplatnění práva společníka domáhat se za společnost splnění vkladové povinnosti proti společníkovi, který je v prodlení s jejím plněním nebo pro uplatnění práva společnosti na vyloučení společníka ze společnosti soudem pro neplnění vkladové povinnosti (§ 157 odst. 3 ZOK). V případě společnické žaloby podle § 157 odst. 3 písm. c) a d) ZOK se věcně jedná o řízení o vyloučení společníka ze společnosti podle § 204 ZOK.

Každý společník má osobní, společenskou smlouvou ani usnesením valné hromady absolutně neomezené a neomezitelné právo vystupovat jako zákonný zástupce společnosti v soudním řízení za podmínek a postupem podle §157-160 ZOK.⁹⁹

Zastoupení s.r.o. společníkem v takovém řízení je zvláštním typem zastoupení ex lege. Právo zastupovat společnost se vztahuje jak na řízení nalézací, řízení o opravných prostředcích, tak na exekucí. Pokud společník během řízení ztratí svoji účast na společnosti, nevede to bez dalšího ke ztrátě aktivní legitimace, ale dotýká se to pouze oprávnění společníka za společnost před soudem jednat.¹⁰⁰

Nejvyšší soud dokonce judikoval, že i když žalující společník nabytí oprávnění podat actio pro socio až následně, jeho nabytím došlo ke zhojení tohoto nedostatku a soud mohl dál pokračovat a rozhodnout.¹⁰¹ Žalující společník nemusí mít účast na společnosti ani v době škodného jednání, ani v okamžiku podání žaloby, ale musí mít oprávnění podat žalobu v době rozhodnutí soudu.¹⁰²

Pro řízení o společnické žalobě se uplatní obrácení důkazního břemene podle § 4 odst. 1 ZOK: „*Dává-li tento zákon společníkovi obchodní korporace možnost domáhat se za ni nebo proti ní nějakého práva, nese povinná osoba důkazní břemeno o tom, že se protiprávního jednání nedopustila, ledaže soud rozhodne, že to po ní nelze spravedlivě požadovat.*“ Tento prvek vychází z logiky věci, kdy společník v tomto řízení hájí především zájmy společnosti a vystupuje přitom za ni. Obrácení důkazního

---

⁹⁸ Tamtéž. s. 739.

⁹⁹ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4. s. 193.

¹⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 739.

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011. sp. zn. 29 Cdo 2295/2010.

¹⁰² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 739.

břemene se však již netýká např. výše škody a příčinné souvislosti mezi jednáním a škodou, tam nese důkazní břemeno žalobce.¹⁰³

Účelem práva na podání společnické žaloby je především ochrana před poškozováním společnosti a tím i společníků jako investorů ze strany statutárních orgánů nebo jiných zákonem vymezených osob. Dále ustanovení o společnické žalobě chrání před nečinností nebo nefunkčností statutárního orgánu. Je tak i jakousi pojistkou dozorčí rady především pro případy její neexistence, neinformovanosti nebo nečinnosti.

Předmětem žaloby je pouze škoda, která vznikla společnosti. Škodu, která na základě toho vznikne společníkovi, nazýváme „reflexní škoda“. Společník může samostatně uplatnit nárok na náhradu pouze reflexní škody cestou § 213 NOZ. Pravomocný rozsudek, kterým bylo rozhodnuto o společnické žalobě, nezakládá překážku rei iudicatae pro rozhodnutí o nároku na náhradu reflexní škody a naopak. Podle této úpravy je možné, aby soud uložil povinnost náhrady škody jen společnosti, ačkoliv žaloba byla podána pouze společníkem a pouze k náhradě jeho vlastní odvozené újmy.¹⁰⁴

Společník není z titulu své účasti ve společnosti jejím funkcionářem.¹⁰⁵ Je otázkou jeho svobodné vůle, zda společnickou žalobu podá nebo ne. Je to jeho právem, nikoliv jeho povinností. Ani tohoto práva však společník nesmí zneužít na úkor společnosti nebo ostatních společníků. Takovým jednáním by nutně porušil svoji povinnost loajality vůči společnosti.¹⁰⁶ V případě, že by takovým jednáním byla způsobena újma, byl by společník za ni odpovědný.

Náklady spojené s těmito řízením o společnické žalobě nese společnost, ledaže bylo podání žaloby neopodstatněné – v konkrétním případě by o správnosti podání žaloby měl rozhodnout soud a určit, kdo hradí náklady řízení. V případě, že by se prokázalo, že spor je veden šikanózním jednáním na straně společníka, mohla by společnost požadovat náhradu vzniklých nákladů za zbytečně vedený spor na společníkovi.

---

¹⁰³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 300-301.

¹⁰⁴ Tamtéž. s. 301.

¹⁰⁵ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4. s. 193.

¹⁰⁶ Tamtéž.

Současná úprava společnické žaloby spojuje prvky zahraniční derivative action a class action, žalobu může dříve podat sama společnost, případně se může se škůdcem dohodnout na jiném postupu – takováto dohoda je (jak bylo zmíněno výše) schvalována kvalifikovaným kvorem a nesmí vést k poškození společnosti. Pokud byla uzavřena dohoda o vyrovnání vzniklé újmy, ztrácí společník právo podat společnickou žalobu.

Bez ohledu na uzavřenou dohodu právo podat společnickou žalobu trvá, jestliže osoba, která újmu společnosti způsobila, je osobou společnost ovládající nebo řídící nebo je jejím bývalým jediným společníkem. Je možné podat společnickou žalobu vůči osobě, která jednatelem, členem dozorčí rady nebo osobou vlivnou už není, ale v době vzniku újmy jí byla.

Právo na uplatnění společnické žaloby podle § 157 ZOK vzniká v zásadě pouze pro případy popsané tam popsané. Není možné společníka touto cestou žalovat v případě nesplnění nějaké jiné povinnosti, byť by jeho jednání bylo sebezávažnější. Zákon zmocňuje společníky domáhat se za společnost splnění vkladové povinnosti proti společníkovi, který je v prodlení s jejím plněním (§ 157 odst. 3 písm. c) ZOK) nebo uplatnit právo na vyloučení společníka ze společnosti soudem pro neplnění vkladové povinnosti (§ 157 odst. 3 písm. d) ZOK). Společnická žaloba tu pak nahrazuje rozhodnutí o vyloučení společníka valnou hromadou jeho vyloučením soudem, konkrétně podle ustanovení § 204 ZOK. Ze zákona je pak současně zřejmé, že společník nemá právo podávat za společnost žalobu na vyloučení společníka soudem podle § 204 ZOK pro porušení jiných povinností, protože toto právo mu zákon nedává.¹⁰⁷

Zákon ale už mlčí ohledně příplatkové povinnosti. Tomáš Dvořák ve své knize *Společnost s ručením omezeným* vyslovil názor, že lze dovodit možnost použití společnické žaloby i v tomto případě: „*Vzhledem k tomu že zákon obecně stanoví obsahově totožné sankce pro případ nesplnění příplatkové povinnosti, lze dovodit, že společník má právo podat společnickou žalobu i v případě nesplnění příplatkové povinnosti.*“¹⁰⁸

Osobně jsem spíše toho názoru, že není vyloučeno, že by soudní praxe upřednostnila postoj opačný, především vzhledem k o mnoho menší intenzitě nutnosti

¹⁰⁷ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 302.

¹⁰⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4. s. 194.

příplatkové povinnosti stanovené zákonem o obchodních korporacích. Právo valné hromady na případné uložení příplatkové povinnosti musí být obsaženo ve společenské smlouvě nebo zakladatelské listině společnosti (§ 162 odst. 1 ZOK). Naproti tomu vkladové povinnosti společník ani nemůže být zproštěn (§ 150 odst. 2 c) ZOK); ledaže jde o snížení základního kapitálu.

Zákon o obchodních korporacích pro případ nesplnění příplatkové povinnosti výslovně stanoví odkaz na sankci podle § 151 (§ 165 ZOK), zákonodárce neodkazuje na § 157 ZOK. Společník má navíc velmi omezenou možnost bránit se v případě nesouhlasu s uložení příplatkové povinnosti – zákon o obchodních korporacích umožňuje společníkovi podle § 164 odst. 1 pouze vystoupit ze společnosti (tzv. abandonní právo). K tomu logicky zákon umožňuje přistoupit pouze, pokud pro zavedení příplatkové povinnosti společník nehlasoval a jeho vystoupení se potom vztahuje k podílu, pro který byla příplatková povinnost stanovena.

Podle odst. 3 § 164 ZOK toto právo navíc může využít pouze společník, který má zcela splněnou vkladovou povinnost spojenou s podílem, na který byla příplatková povinnost vázána. Stejně tak důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích o vztahu příplatkové povinnosti a společnické žaloby mlčí a výslovně se zmiňuje také pouze o vkladové povinnosti, když stanoví: „*Právo společníka žalovat a zastupovat společnost v řízení o náhradu škody způsobenou jednatelem a v řízení o splacení vkladu prodávajícím společníkem, zůstává zachováno.*“¹⁰⁹

Je tedy otázkou, zda vynechání možnosti uplatnění společnické žaloby pro případ nesplnění příplatkové povinnosti nebylo vysloveným záměrem zákonodárce. Je možné, že se sankce za nesplnění příplatkové povinnosti má omezit na tzv. kaduční řízení (to by korespondovalo i s právem společníka, který nehlasoval pro zřízení příplatkové povinnosti vystoupit ze společnosti).

Pokud by se § 157 ZOK neměl na případy nesplnění příplatkové povinnosti vztahovat, pak by zvláštní situace nastala, pokud by společník hlasoval pro zavedení příplatkové povinnosti a pak svůj podíl na příplatku nesplnil. Potom by bylo zřejmě nespravedlivé, že by ostatní společníci měli šanci daného společníka pouze vyloučit v kadučním řízení (kromě nároku společnosti na úroky z prodlení podle § 151 ZOK), ale neměli by možnost po něm toto plnění vymáhat pomocí společnické žaloby.

---

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 41.

Podle mého názoru by přesto extenzivní výklad § 157 ZOK mohl působit nežádoucí zásah do práv společníka. Pokud by navíc šlo o společníka menšinového, šlo by o rozšiřující výklad zákona na úkor slabší strany. Domnívám se, že v souvislosti s příplatkovou povinností by § 157 ZOK měl minimálně být vykládán individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

Využití společnické žaloby má předcházet konání společnosti nebo alespoň výzva k němu. Společník, který hodlá podat společnickou žalobu proti jednateři nebo bývalému jednateři má tzv. notifikační povinnost, tedy povinnost informovat o svém záměru dozorčí radu. Dále je povinen umožnit, aby dozorčí rada uplatnila toto právo za společnost sama. Toto samozřejmě platí pouze v případě, kdy byla dozorčí rada zřízena. Pokud zřízena byla a nepodá bez zbytečného odkladu poté, co společník splnil svou notifikační povinnost, žalobu za společnost sama, je společník oprávněn podat tuto žalobu sám.

Účelem této povinnosti je, aby společník zbytečně nezdvojoval činnost dozorčí rady (společníci by měli jednat v součinnosti s ní) a nezasahoval do výkonu její hlavní funkce. Dozorčí rada je přitom bezvýjimečně vždy povinna k podání žaloby, zjistí-li z oznámení společníka relevantnost návrhu.¹¹⁰

Zajímavé je, že § 158 ZOK stanovuje notifikační povinnost pouze v souvislosti s podáním společnické žaloby vůči jednateři. Z toho je dovozováno, že se týká i žalob proti bývalému jednateři. Z dikce ale už nevyplývá notifikační povinnost vůči dalším osobám uvedeným v § 157 ZOK, proti kterým je možné směřovat společnickou žalobu také.

Kritikou společnické žaloby bývá, že se může stát nástrojem usurpace rozhodovacích pravomocí menšinových společníků. V souvislosti se vznikem vztahu zastoupení mezi žalujícím společníkem a společností, pak může dojít ke střetu jejich zájmů. Minoritní společník má malý reziduální nárok za společností, tudíž má malý důvod prosazovat ekonomické důsledky podání derivativní žaloby na společnost. Společník totiž není motivován žádným přímým prospěchem z vysouzené náhrady škody, profituje na ní pouze tím, že se zvyšuje jeho podíl na čistém obchodním majetku společnosti. Motivace společníka k podání derivativní žaloby tak může být zcela jiná

---

¹¹⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4. s. 194.

než je náhrada škody způsobené společností. Mechanismus společnické žaloby tak může snadno svádět minoritní společníky k jeho využití oportunistickým způsobem.¹¹¹

II.III.VI. Právo na vystoupení ze společnosti

Otázka práva na vystoupení ze společnosti úzce souvisí s problematikou převoditelnosti podílu. Zákon o obchodních korporacích převoditelnosti věnuje § 207 ZOK pro převoditelnost podílu na jiného společníka a § 208 ZOK pro převoditelnost podílu vně společnosti. Podle § 207 ZOK je možnost převedení podílu na jiného společníka v zásadě neomezená. Zákon vychází z toho, že převod může být podmíněn, což indikuje i to, že může být i jinak omezen, či podmiňován. Pokud by takováto změna ovšem měla nastat v průběhu trvání společnosti, vyžaduje se souhlas všech společníků nebo těch, jichž se změna týká (§ 171 odst. 2 ZOK).¹¹²

V případě, že by se společník rozhodl svůj podíl převést na osobu, která není společníkem, podléhá takový převod souhlasu valné hromady. Toto pravidlo je dispozitivní, a lze tedy převod podmínit jinak nebo ho zcela otevřít.¹¹³ Je-li ve společnosti zřízen jiný orgán, například dozorčí rada, může být udělení takového souhlasu svěřeno takovému orgánu.

Převod podílu (nejčastěji smlouvou kupní či darovací, dále také smlouvou o zajišťovacím převodu práva nebo smlouvou směnnou) může být řešením právě pro nekomfortní situace, ve kterých se mohou ocitnout především menšinoví společníci v souvislosti s malým vlivem na rozhodování na valné hromadě. Z různých důvodů tyto společníci mohou mít zájem na tom, aby jejich podíl byl převeden nikoliv na jiného společníka (na příklad některý ze společníků by pak mohl získat velkou převahu, což může být pro společnost samotnou nevýhodné). Navázání takového převodu na souhlas valné hromady může tak podle mého názoru vést k paralyzujícím situacím.

Obchodní zákoník převod podílu v rámci společnosti s ručením omezeným normoval v § 115. Souhlas valné hromady byl vyžadován i pro převod podílu uvnitř společnosti. Naopak pro převod podílu na jinou osobu než jiného společníka musela být

---

¹¹¹ LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu.

Obchodněprávní revue, Praha: C.H. Beck, 2010, roč. 2, č. 3, s. 74 - 81. ISSN 1803-6554. s. 76-77.

¹¹² HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 399.

¹¹³ Tamtéž. s. 400.

taková možnost zakotvena ve společenské smlouvě. Potom se ale další souhlas valné hromady vyžadoval jen, pokud tak společenská smlouva stanovila.

Nová úprava vychází z pojetí podílu ve společnosti jako movité nehmotné věci a režim jeho převodu je tedy podroben ustanovením §§ 1101-1105 NOZ. Předkupní právo společníků k podílu není zavedeno zákonem, nicméně ho může založit společenská smlouva. Uplatněno pak může být jen v celku.¹¹⁴

Převoditelnost podílu, jak již bylo naznačeno výše, je otázkou která zásadním způsobem ovlivňuje postavení menšinových společníků. V evropských právních řádech můžeme nalézt různé úpravy možnosti převedení podílu. V německém právním řádu platí, že podíly jsou zásadně převoditelné, a to nejen na společníky, ale i na třetí osoby (osoby stojící mimo společnost). Ve společenské smlouvě může být převod obchodního podílu vázán na splnění dalších předpokladů, zejména na souhlas společnosti (§ 15 Gesellschaft mit beschränkter Haftung, zákon o společnostech s ručením omezeným SRN, dále také GmbHG).

I v rakouské úpravě jsou podíly převoditelné jak na jiné společníky, tak na třetí osoby a společenská smlouva může navázat převod na splnění dalších podmínek, zejména přivolení ze strany společnosti (§ 76 Gesellschaft mit beschränkter Haftung, zákon Rakouska o společnostech s ručením omezeným, dále také GesmbHG). V takovém případě je-li tento souhlas opomenut, může být nahrazen rozhodnutím obchodního soudu, splnil-li společník svou vkladovou povinnost.

Naproti tomu ve švýcarském právním řádu je souhlas společnosti k převodu podílu vyžadován, ale odchylná úprava určená stanovami je přípustná. Britské obchodní právo předpokládá úpravu převodu obchodních podílů (shares) nebo jiných kapitálových účastí stanovami společnosti.¹¹⁵

Jednou z podstatných nedokonalostí staré úpravy s.r.o. byla nemožnost společníka jednostranně ze společnosti vystoupit. Obchodní zákoník dával společníkovi pouze možnost, aby požádal o zrušení jeho účasti na společnosti soud: „*Společník nemůže ze společnosti vystoupit, může však, nejde-li o jediného společníka, navrhnout,*

---

¹¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 957.

¹¹⁵ Companies Act 2006, ustanovení 544.

aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.“ (§ 148 odst. 1 obch. z.).

Tzv. abandonní právo, tedy obecně právo na vystoupení společníka ze společnosti, je obsaženo například v německém zákoně o GmbH (§ 27 GmbHG). Možnost jednostranného vystoupení ze společnosti je oproti předchozí úpravě podtržením flexibility postavení společníka. Pro menšinové společníky byla soudní cesta jako jediná možnost překonání nesouhlasu většiny s ukončením jejich účasti ve společnosti velmi svazující.

Naplnění podmínky stanovené v § 148 odst. 1 obch. z. bylo závislé na posouzení soudce a z dikce daného ustanovení je patrné, že problematičnost setrvání společníka ve společnosti musela dosahovat značné intenzity. Zákon o obchodních korporacích tak oproti předchozí úpravě otevírá společnost s ručením omezeným investorské veřejnosti, když garantuje zachování statu quo v době, kdy společník podíl získal, ledaže se ten rozhodne jinak.¹¹⁶

Zákon o obchodních korporacích přináší tak zcela nově možnost společníka jednostranně vystoupit ze společnosti v § 202 ZOK. Ta je vázána na významnou změnu podmínek oproti stavu, kdy společník do společnosti vstupoval: *„Podle zákona může společník jednostranně vystoupit tehdy, pokud došlo ke změně převažující povahy podnikání (i např. prodejem podstatné části závodu) nebo k prodloužení trvání společnosti.*“ (§ 202 ZOK)¹¹⁷ Společník může svou účast za těchto podmínek ukončit zcela, nebo jen částečně.

Právo na vystoupení má společník však pouze v případě, že hlasoval proti těmto změnám. Nemusí však takto hlasovat se všemi podíly a stejně tak může vystoupit jen ohledně některého nebo některých podílů. Právo na vystoupení je třeba uplatnit v prekluzivní lhůtě podle § 164 ZOK.

Zda je možné společenskou smlouvou výčet zákonných možností vystoupení společníka ze společnosti rozšířit, je podle názoru Bohumila Havla vzhledem k dikci odst. 1 § 202 ZOK nejisté. Na jedné straně totiž zákon předpokládá, že jednostranné vystoupení je možné pouze stanoví-li tak zákon, současně však umožňuje, aby

---

¹¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích, s. 47.

¹¹⁷ HAVEL, Bohumil. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce*. Obchodněprávní revue, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, č. 12, ISSN 1213-5313. s. 354.

společenská smlouva určila jinak (odst. 2 § 202 ZOK).¹¹⁸ Souhlasím s názorem, že formulace § 202 ZOK není příliš jasná a výklad tohoto ustanovení ustálí zřejmě až judikatura. Podle mého soudu teleologický výklad daného ustanovení ale směřuje spíše k závěru, že výčet zákonných možností podle § 202 odst. 2 ZOK může být společenskou smlouvou pouze zúžen, nikoli rozšířen.

Společnost s ručením omezeným může být založena za materiálním nebo ideálním účelem, případně za oběma účely.¹¹⁹ Označení „povaha podnikání“ zahrnuje jak podnikatelský účel založení, tak nepodnikatelský, tj. taková činnost společnosti, jejímž hlavním cílem není dosahování zisku.

Pro možnost vystoupení ze společnosti podle § 202 ZOK je tedy podstatné, jestli rozhodnutí valné hromady vedlo ke změně povahy podnikání, která převažovala, ať už z materiální na ideální nebo naopak. Tato možnost náleží společníkům totiž zejména proto, že změna v účelu se logicky odrazí ve výši podílu společníka na zisku, vypořádacího podílu při (jiném nebo pozdějším) zániku jeho účasti za trvání společnosti – kromě převodu podílu – i výši podílu na likvidačním zůstatku při zrušení společnosti s likvidací.¹²⁰

Společnost s ručením omezeným je možné založit na dobu určitou i neurčitou. V případě založení společnosti na dobu určitou se mohou po uplynutí této doby společníci dohodnout o dalším trvání společnosti. K tomu je ovšem potřeba změna společenské smlouvy, tedy rozhodnutí valné hromady (pokud to umožňuje společenská smlouva, jinak souhlas všech společníků). Společník, který na valné hromadě v takové situaci hlasoval proti prodloužení trvání společnosti, má rovněž právo vystoupit ze společnosti podle § 202 ZOK.

Některé zahraniční úpravy umožňují společníkům vystoupit i v případě přeložení sídla do zahraničí.¹²¹ Legislativní historie podává informace o tom, že verze zákona o obchodních korporacích z června roku 2009 podávala širší výčet možností vystoupení

---

¹¹⁸ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 393.

¹¹⁹ LOCHMANOVÁ, Ludmila in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 928.

¹²⁰ LOCHMANOVÁ, Ludmila in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 928.

¹²¹ HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010, 258 s. Praktická právní příručka. ISBN 978-80-7201-798-0. s. 154-158.

společníka ze společnosti, a to rovněž z důvodu přemístění sídla společnosti mimo území ČR a z důvodu změn týkajících se převoditelnosti či jiných práv s podílem spojených¹²² V konečném znění zákona však tyto možnosti nenalezneme.

Obecná úprava možnosti jednostranného vystoupení ze společnosti je dále doplněna dvěma speciálními ustanoveními. První z nich je již zmíněná možnost vystoupit, pokud společník nehlasoval pro uložení příplatkové povinnosti (§ 164 ZOK). Druhou je možnost vystoupit ze společnosti, pokud příslušný orgán neudělil souhlas s převodem podílu na jiného společníka společnosti bez udání důvodu nebo pokud zůstal při udělování souhlasu nečinný (§ 207 odst. 3 ZOK).¹²³

§ 164 ZOK je ochranou společníků, kteří nesouhlasili z jakýchkoliv důvodů se stanovením příplatkové povinnosti, ale na valné hromadě byli přehlasováni. Společník je povinen společnosti písemně oznámit, že vystupuje ohledně podílu, s nímž je povinnost poskytnout příplatek spojena.

Účinností tohoto oznámení daná příplatková povinnost vůči společníkovi zaniká. Toto oznámení je obecně považováno za jednostranné právní jednání adresované společnosti. Z toho vyplývá, že účinnosti nabývá v okamžiku, kdy je tento projev vůle dojde společnosti (§ 570 odst. 1 NOZ), resp. kdy se dostane do sféry dispozice společnosti.¹²⁴

Abandonního práva podle § 164 může společník využít v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady. Určení rozhodného dne se však odvíjí od toho, v jakém režimu valná hromada rozhodovala. V případě rozhodování podle § 169 a 170 ZOK počíná lhůta běžet od přijetí rozhodnutí. Pokud společník byl na valné hromadě nepřítomný a vykonal dodatečně písemně své hlasovací právo, lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy je přijetí rozhodnutí společníkům oznámeno osobou oprávněnou svolat valnou hromadu.¹²⁵ Pokud je hlasováno mimo valnou hromadu

---

¹²² LOCHMANOVÁ, Ludmila in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 926.

¹²³ POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 923.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2012, sp.zn. 26 Cdo 2988/2011.

¹²⁵ POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 947.

postupem per rollam, počíná také lhůta běžet od okamžiku, kdy bylo společníkovi oznámeno přijetí rozhodnutí.

Právo na vystoupení ze společnosti má podle § 164 odst. 3 ZOK pouze společník, který není v prodlení se splněním vkladové povinnosti spojené s tím podílem, ke kterému se váže příplatková povinnost. Tímto omezením dochází k naplnění zásady ochrany majetku společnosti vytvořeného z vlastních zdrojů. Účelem této zásady je zabránit úniku majetku v podobě vypořádacího podílu, kdy společník nesplnil, k čemu se zavázal v rámci vkladové povinnosti.

Z odst. 5 § 164 ZOK vyplývá, že úprava práva společníka vystoupit ze společnosti pro nesouhlas s příplatkovou povinností má být pouze podpůrným řešením pro případ, že si společníci ve společenské smlouvě nesjednají jiný postup.

Společenská smlouva může možnost vystoupení ze společnosti pro nesouhlas s příplatkovou povinností také vyloučit. V takovém případě by společník mohl jít pouze cestou zrušení účasti společníka soudem podle § 205. Vyloučení možnosti vystoupení v takovémto případě by však mělo být odůvodněno významnými okolnostmi, které jsou dány poměry uvnitř společnosti. V opačném případě by zřejmě došlo ke značnému oslabení možnosti společníků bránit se proti zavedení příplatkové povinnosti proti jejich vůli. Takové ujednání by znamenalo narušení rovnováhy oprávnění a povinností společníků, neboť by společníka nutilo k poskytnutí příspěvku.¹²⁶

Další speciální možnost vystoupit ze společnosti má společník v případě neudělení souhlasu s převodem podílu na jiného společníka příslušným orgánem společnosti bez udání důvodů nebo v případě jeho nečinnosti. Vystoupení společníka jako důsledek nečinnosti schvalovacího orgánu nebo jako důsledek odmítnutí udělit souhlas, aniž by byly dány důvody, upravuje zákon pouze u převodu na jiného společníka uvnitř společnosti (§ 207 odst. 3 ZOK), obdobné pravidlo však není uvedeno v § 208 ZOK.¹²⁷ Jinými slovy zákon nepředvídá možnost vystoupení za takových okolností v případě převodu podílu na osoby stojící mimo společnost.

Příčinou může být legislativní opomenutí (to je podle mého názoru nepravděpodobné) nebo záměr zákonodárce omezit možnost vystoupení ze společnosti

---

¹²⁶ POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 948.

¹²⁷ POKORNÁ, Jarmila. *Některá úskalí nové úpravy společnosti s ručením omezeným*. Rekodifikace a praxe, 2015. roč. 3, č. 7-8, s. 12.

v případě bezdůvodného neudělení souhlasu nebo nečinnosti příslušného orgánu při převodu podílu na třetí osoby. Tento motiv by tak byl určitým, i když nepřímým, omezením převodu podílu na osoby vně společnosti.

Záměr takového omezení však není příliš jasný a společníkovi, který má zájem na převodu podílu na třetí osobu, může přinést zbytečné znevýhodnění. Důvodem pro takové omezení může být zamezení spekulacím převodců nebo na příklad ulehčení situace společníkům převádějícím podíl uvnitř společnosti vzhledem k jejich užšímu spektru výběru vhodných nabyvatelů jejich podílu.

Ani jeden z těchto důvodů podle mého názoru nedosahuje takového stupně důležitosti, aby v souladu s principem proporcionality převážil naléhavost ochrany převodce. Spekulativní převody podílu jsou, pokud dojde k poškození společnosti, v rozporu s principem loajality. Jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.¹²⁸

I když by u převodů podílů na osoby mimo společnost měla být ochrana společnosti silnější, a převodci mají více možností výběru osoby nabyvatele, přesto by možnost vystoupení ze společnosti při bezdůvodném neudělení souhlasu nebo při nečinnosti orgánu příslušného k udělení souhlasu měla být dána i při převodech podílů na třetí osoby.¹²⁹

Oprávnění vystoupit za daných okolností ze společnosti má nepochybně za cíl ulehčení pozice společníka, který se snažil najít jiné řešení, avšak ne svou vinou neuspěl. Možnost vystoupit ze společnosti je logickou reakcí na omezenou převoditelnost podílu, pokud omezení spočívá v nutnosti obdržet k převodu podílu odůvodněný souhlas orgánu společnosti.¹³⁰ Zda by bylo možno aplikovat § 207 odst. 3 ZOK analogicky i v případě § 208 ZOK je s ohledem na odlišnost obou ustanovení nejisté.¹³¹

---

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007, sp.zn. 29 Odo 387/2006.

¹²⁹ POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 1072.

¹³⁰ POKORNÁ, Jarmila. *Některá úskalí nové úpravy společnosti s ručením omezeným*. Rekodifikace a praxe, 2015. roč. 3, č. 7-8, s. 12.

¹³¹ POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 1072.

Pro postup vystoupení ze společnosti na základě § 207 odst. 3 ZOK se uplatní § 164 ZOK. Stejně jako v předchozím případě společník vystupuje písemným oznámením adresovaným společnosti. Jednoměsíční prekluzivní lhůta začíná běžet dnem zániku smlouvy fikcí odstoupení (odst. 2 § 207 ZOK). Společníkovi náleží vypořádací podíl. (§§ 213, 214 ZOK)

II.IV. Nástroje ochrany společníků ovládaných osob

Zákon o obchodních korporacích operuje s pojmem „ovládání“, jeho zákonnou definici však neposkytuje. Nepřímé vymezení tohoto pojmu nalezneme v § 74 ZOK. Ovládající je taková osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv.¹³² Je-li ovládající osobou obchodní korporace, je mateřskou obchodní korporací a je-li ovládanou osobou obchodní korporace, je dceřinou obchodní korporací.

Zákon dále stanovuje k obecnému vymezení i několik vyvratitelných domněnek poukazujících na typické skutkové okolnosti, které indikují značnou pravděpodobnost ovládání. Ovládající osobou je tak vždy řídící osoba podle § 79 ZOK s tím, že řízené osoby jsou osoby ovládané (dceřiné korporace). Většinový společník je sice také podřazen pod tento normativní příkaz a je chápán jako ovládající osoba, nicméně se v § 74 odst. 3 ZOK ve skutečnosti pouze rozšiřují domněnky podle § 75 ZOK a většinový společník není bez dalšího ovládající osobou.¹³³

Na základně vyvratitelné domněnky je tak ovládající osobou ten společník, který může rozhodovat o většinovém složení statutárních, či obdobných, příp. kontrolních orgánů nebo ten, který nakládá s 40% podílem všech hlasů v obchodní korporaci, pokud stejným či vyšším hlasovacím podílem nenakládá jiná osoba či jiné osoby jednající ve shodě (§ 75 odst. 2 ZOK). Dále je vyvratitelně za ovládající osobu považován ten, kdo sám či společně s dalšími osobami jednajícími s ním ve shodě měl alespoň 30% podíl všech hlasů, který představoval na posledních třech po sobě jdoucích jednáních nejvyššího orgánu obchodní korporace více než polovinu hlasovacích práv. (§ 75 odst. 3 ZOK)

---

¹³² ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 212.

¹³³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 181.

Vytváření skupin obchodních korporací je projevem ekonomické koncentrace a nese s sebou pro zúčastněné obchodní korporace spoustu výhod (ekonomických, daňových, omezení podnikatelského rizika atd.). Díky nim je i u nás poměrně hojně využíváno. Vznik podnikatelských seskupení má však i svoje nevýhody. Otevírá možnost zneužívání tohoto postavení, zejména, je-li kontrola založena na majetkové účasti.¹³⁴

Logickým důsledkem vzájemného postavení ovládající a ovládané osoby je faktická možnost ovlivňování ovládané osoby ovládající osobou, a to zásadním způsobem. Jednou z hlavních funkcí koncernového práva obecně je poskytnutí ochrany těm, kteří mohou být začleněním korporace do podnikatelského seskupení ohroženi. Kromě věřitelů, zaměstnanců a dalších osob jsou to především členové dané korporace.

Právním důsledkům ovlivnění, které obchodní korporaci a potažmo jejím členům nebo jejím věřitelům způsobí újmu, se věnuje ustanovení § 71 ZOK. Osobu, která rozhodujícím významným způsobem ovlivnila chování obchodní korporace k její újmě, označuje toto ustanovení za vlivnou a naopak osobu, která je objektem takového ovlivnění, je označena za osobu ovlivněnou (§ 71 odst. 1 ZOK).

II.IV.I. Práva kvalifikovaných společníků ovládaných osob

Základním společným nástrojem ochrany ovládané obchodní korporace, jejích členů i věřitelů, je zpráva o vztazích (§ 82 a násl. ZOK). Statutární orgán ovládané osoby má každoročně povinnost vypracovat písemnou zprávu o vztazích za uplynulé účetní období. Účelem této zprávy je informovat o účasti ovládané obchodní korporace v podnikatelském seskupení, o jejím postavení a úloze v něm, o způsobech a zejména důsledcích jejího ovlivňování a o tom, zda a jak byla újma způsobená ovlivněním zahlazena. Obsah zprávy podléhá přezkoumání kontrolním orgánem korporace (§ 83 ZOK), pokud je zřízen.

Zákon o obchodních korporacích kvalifikovaným společníkům ovládaných osob dává právo se domoci přezkumu zprávy o vztazích, a tím vlastně i přezkumu výkonu působnosti jednatelů, osobou nezávislou na volených orgánech společnosti. Díky tomuto právu může kvalifikovaný společník získat potřebné informace pro rozhodnutí,

---

¹³⁴ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 206.

zda jsou dány důvody pro podání společnické žaloby proti členům volených orgánů anebo pro jiná opatření (např. pro podání návrhu na odvolání konkrétního člena voleného orgánu z funkce, či podání společnické žaloby proti vlivné osobě apod.)¹³⁵

Ustanovení zákona normuje, že se přezkumu může domoci každý kvalifikovaný společník, který se domnívá, že zpráva nebyla vypracována řádně (§ 85 odst. 1 ZOK). Důležitý je tedy pouze jeho vnitřní stav v podobě domněnky. Oproti předchozí úpravě v obchodním zákoníku už společník nemusí prokazovat, že pro přezkum zprávy jsou dány závažné důvody.

Ustanovení odst. 2 § 85 ZOK hovoří o tom, že mohou přistoupit další společníci bez toho, že by již definovalo každého dalšího společníka jako společníka kvalifikovaného.¹³⁶ Z odkazu na odst. 1 slovy: „*návrh každého dalšího společníka na jmenování znalce podle odst. 1(...)*“ (§ 85 odst. 1 ZOK) je možné rozumět logický záměr zákonodárce, aby šlo v každém případě o společníka kvalifikovaného.

Pro uplatnění tohoto práva platí roční subjektivní lhůta. Rozhodující podle nové úpravy je i, kdy se o obsahu zprávy „*mohl dozvědět*“ (§ 85 odst. 3 ZOK). Zákon tak i v tomto ustanovení zdůraznil zásadu *vigilantibus iura*. Z dosavadních zkušeností vyplývá, že toto právo – na rozdíl od předchozích dvou – není většinovým společníkem zpravidla využíváno.¹³⁷

Podle judikatury soud vždy stejným usnesením, kterým ustanovil znalce za účelem přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, uloží společnosti povinnost poskytnout znalci veškerou potřebnou součinnost. Neposkytne-li společnost bez zbytečného odkladu znalci podklady potřebné pro přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, může se osoba, která se domohla jmenování znalce pro přezkoumání této zprávy, domáhat jejich poskytnutí návrhem na výkon rozhodnutí postupem podle § 351 Občanského soudního řádu.¹³⁸

Jmenovaný znalec není povinen domáhat se soudní cestou poskytnutí podkladů potřebných pro přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami.¹³⁹ Znalec

---

¹³⁵ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 331.

¹³⁶ HORÁČEK, Vít in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 462.

¹³⁷ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 331.

¹³⁸ Usnesení NS sp. zn. 29 Odo 371/2005, z 5. dubna 2006.

¹³⁹ Usnesení NS sp. zn. 29 Odo 1600/2005, z 18. dubna 2007.

musí mít k dispozici stejné podklady, jaké mělo představenstvo při zpracovávání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami.

II.IV.II. Obecná ochrana všech společníků ovládaných osob

Praxí osvědčeným nástrojem obecné ochrany společníků ovládaných osob se stalo právo seznámit se se zprávou o vztazích a případným stanoviskem kontrolního orgánu. Toto pravidlo přejímá zákon o obchodních korporacích v § 84. Režim tohoto ustanovení odpovídá minulé úpravě v § 66a obch. z. Společníci ovládaných osob by si měli s ohledem na své zájmy zprávu o vztazích prostudovat a buď ji odsouhlasit, nebo dle zákona postupovat tam, kde nesouhlasí.¹⁴⁰

Právo navrhnout jmenování znalce pro účely přezkumu zprávy o vztazích podle § 85 odst. 1 ZOK má také (kromě kvalifikovaných společníků) každý společník ovládané osoby, jsou-li ve zprávě statutárního orgánu podle § 82 ZOK uvedeny informace o tom, že vznikla újma, která nebyla nebo nebude podle § 71 ZOK nebo § 72 ZOK vyrovnána.

Podle druhého odstavce má právo tak učinit také každý společník ovládané osoby, jsou-li ve stanovisku kontrolního orgánu podle § 83 odst. 1 ZOK uvedeny výhrady ke zprávě o vztazích, ledaže se jedná o výhrady, které mohly být odstraněny podle § 83 odst. 2 ZOK a jejichž povaha není z hlediska věrohodnosti a správnosti zprávy o vztazích rozhodná. Zákon o obchodních korporacích zde navazuje na obchodní zákoník, přičemž úpravu práv a povinností nekvalifikovaných společníků v tomto ustanovení zpřesňuje.¹⁴¹

§ 71 ZOK, který se obecně věnuje náhradě újmy vzniklé ovládané osobě osobou ovládající, stanoví i právo společníků ovládané osoby na náhradu takové újmy (§ 71 odst. 2 ZOK). Ta společníkům ovlivněné osoby přísluší, pokud vlivná osoba neuhradí způsobenou újmu nejpozději do konce účetního období, v němž újma vznikla, nebo v jiné dohodnuté přiměřené lhůtě.

Nutno dodat, že aby mohlo dojít k náhradě újmy na základě § 71 odst. 2 ZOK, je nutné splnění podmínek stanovených v § 71 odst. 1 ZOK. K ovlivnění musí dojít

¹⁴⁰ HORÁČEK, Vít in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 460.

¹⁴¹ HORÁČEK, Vít in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 470.

„rozhodujícím významným způsobem“ k újmě ovlivněné osoby. Vlivná osoba má navíc možnost exkulpace, pokud prokáže, že mohla při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby.

II.IV.III. Zvláštní práva společníků ovládané osoby

Právní úprava podnikatelských seskupení obsahuje nově obecné právo odkupu podílu společníků, kteří jsou v důsledku ovládnání nebo řízení korporace podstatně poškozeni. Jedná se o zcela nový prvek navazující na praxi, kdy docházelo opakovaně k narušení postavení a majetkových práv společníků ovládaných osob.

§ 89 ZOK stanoví podmínky, za kterých může každý společník ovládané osoby požadovat, aby ovládající osoba za přiměřenou cenu odkoupila jeho podíl. Tohoto ustanovení může společník využít pouze v „*případě, že ovládající osoba využívá svého vlivu v ovládané osobě způsobem, v jehož důsledku dojde k podstatnému zhoršení postavení společníků ovládané osoby nebo k jinému podstatnému poškození jejich oprávněných zájmů, a není proto možné po nich spravedlivě požadovat, aby v ovládané osobě setrvali (...)*“ (§ 89 ZOK).

K takové situaci dojde například tehdy, pokud by ovládající osoba převáděla zisk z ovládané osoby na ovládající osobu nebo na jinou ovládanou osobu bez kompenzace mimo stojících (minoritních) společníků.¹⁴² Kritikou tohoto ustanovení jistě může být, že taková ochrana pouze napravuje podstatné zhoršení postavení společníků, a to velmi ultimativním způsobem. Působí pouze ex post, nikoliv preventivně.

K realizaci tohoto práva dochází dovoláním se odkupu podílu společníka za přiměřenou cenu podle § 91 ZOK. Toto pravidlo je tak funkční obdobou sell-outu podle § 395 ZOK. Právo odchodu z korporace nemůže uplatnit ten společník, který sám je ovládající (řídící) osobou nebo osobou jí ovládanou. Takový výklad by odporoval smyslu a účelu ustanovení § 89 ZOK.

§ 91 ZOK stanoví určení ceny podílu, ke kterému společník vystupuje znaleckým posudkem. Znalec určí hodnotu závodu ovládané osoby, kterou měl v době, než došlo ke zhoršení postavení společníků nebo jinému podstatnému poškození jejich

---

¹⁴² ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-524-1. s. 605.

oprávněných zájmů. Z tohoto důvodu Bohumil Havel dovozuje závěr, že společníkům, kteří využijí postupu dle ustanovení § 89 ZOK, nenáleží už možnost využití náhrady újmy dle § 71 odst. 2 ZOK. K sanaci podílu společníka, který využil svého práva podle § 89 ZOK totiž dochází na základě § 91 ZOK a je tedy na volbě společníka, který z těchto dvou postupů využije.¹⁴³

Tomáš Doležil naopak upozorňuje na to, že podmínkou vzniku práva na odkup nemusí být jen újma ve smyslu § 71 ZOK, ale i jiná opatření ovládané (řídící) osoby (například vyvedení aktiv korporace za tržní cenu). Stejně tak vznik neuhrazené újmy nepovede automaticky ke vzniku práva na odkup. Podle názoru Tomáše Doležila se tedy právo odkupu a právo dožadovat se úhrady újmy podle § 71 vzájemně nutně nevylučují.¹⁴⁴ Nepochybné dle mého názoru je, že společník by neměl být kompenzován dvakrát za totéž. Pokud ale kompenzace na základě těchto dvou ustanovení plyne ze dvou různých důvodů, neměla by jedna možnost druhou vylučovat.

Vzhledem k tomu, že na „neovládajícího“ člena obchodní korporace lze pohlížet jako na slabší stranu společenské smlouvy, posiluje zákonodárce jeho postavení tím, že mu usnadňuje důkazní pozici.¹⁴⁵ Toto usnadnění je reprezentováno presumpcí příčinné souvislosti mezi prokazovaným podstatným zhoršením postavení daného člena nebo jiným poškozením jeho oprávněných zájmů a vlivem ovládající osoby.

Podle § 90 ZOK tak důkazní břemeno při posuzování, zda k podstatnému zhoršení postavení společníků nebo k jinému podstatnému poškození jejich oprávněných zájmů podle § 89 ZOK došlo v důsledku využití vlivu ovládající osoby, zatěžuje ovládající osobu. Jedinou možností zbavení se tohoto důkazního břemene je rozhodnutí soudu, že to po ovládající osobě nelze spravedlivě požadovat. Naproti tomu prokázání toho, zda vůbec došlo k podstatnému zhoršení postavení společníků nebo k jinému podstatnému poškození jejich oprávněných zájmů podle § 89 ZOK, zůstává na poškozeném společníkovi (§ 90 odst. 1 ZOK).

---

¹⁴³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 172.

¹⁴⁴ LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5. s. 1072.

¹⁴⁵ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 221.

II.V. Nástroje ochrany společníků při přeměnách společnosti

Zvláštní kategorií je ochrana společníků v případech přeměn obchodních korporací. Přestože je tato ochrana poskytována všem společníkům, domnívám se, že je značně využitelná menšinovými společníky. Vzhledem k rozsahu této problematiky se však v této práci věnuji tomuto tématu jen okrajově.

Přeměnami obchodních společností a družstev se rozumí: „*fúze společnosti nebo družstva, rozdělení společnosti nebo družstva, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla.*“ (§ 1 odst. 2 zákona 125/2008 o přeměnách obchodních společností a družstev, dále též zákon o přeměnách)

II.V.I. Právo na dorovnání

Prvním takovým nástrojem je právo na dorovnání. § 55 odst. 1 zákona o přeměnách stanoví: „*Nesprávné určení výměnného poměru podílů a výše doplatků nebo vypořádání poskytovaného přejímajícím společníkem při převodu jmění lze napadnout jen návrhem na dorovnání nebo žalobou na náhradu škody, ledaže právo na dorovnání zákon vylučuje.*“ Institut návrhu na dorovnání je speciálním instrumentem a zvláštním typem práva na náhradu škody pro uvedené případy. Nelze se tedy na základě těchto důvodů domáhat ani neplatnosti přeměny ani změny společenské smlouvy či stanov. Zákonodárce tedy zavedením institutu dorovnání usnadňuje realizaci přeměny, chrání stabilitu přeměnou nastolených poměrů a upřednostňuje tento zájem před zájmem na plné ochraně práv společníků.¹⁴⁶

Novelou zákona č. 355/2011 Sb. došlo k úpravě poněkud nešťastné formulace § 45 zákona o přeměnách, která výslovně vyžadovala přiměřenost výměnných podílů pouze u akciové společnosti (i když praxe upřednostňovala rozšiřující výklad tohoto ustanovení dopadající i na další obchodní korporace).

Zákon tak přiznává právo na dorovnání společníkům zúčastněné společnosti v případě, že výměnný poměr podílů spolu s případnými doplatky uvedený v projektu fúze nebo v projektu rozdělení k rozhodnému dni není přiměřený nebo nepřiznává-li projekt fúze sloučením nebo projekt rozdělení sloučením společníkům nástupnické společnosti, jejichž podíly se nevyměňují, k rozhodnému dni přiměřený doplatek, anebo

---

¹⁴⁶ PELIKÁN, Robert. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010-, 2 sv. Komentátor. ISBN 978-80-87212-31-8. s. 93.

není-li vypořádání poskytované přejímajícím společníkem při převodu jmění ostatním společníkům přiměřené reálné hodnotě jejich podílu (§ 70 odst. 3 zákona o přeměnách) ke dni zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku.

§ 55 zákona o přeměnách sám o sobě nevyklučuje možnost paralelního uplatnění práva na dorovnání a nároku na náhradu škody. Dovození speciálního postavení práva na dorovnání je přesto logické: Úpravu práva na dorovnání je třeba chápat jako *lex specialis* k právu na náhradu škody a tu část škody, která je právem na dorovnání pokryta, tak z titulu obecné odpovědnosti za škodu podle našeho názoru uplatňovat nelze. Uplatněním obecného postupu nároku na náhradu škody by totiž mohlo docházet k obcházení podmínek uplatnění práva na dorovnání stanovených v §§ 46 a 47 zákona o přeměnách.

II.V.II. Právo na informace

Každý společník nebo člen kterékoliv osoby zúčastněné na přeměně, který o to požádá, má právo na informace, jež se týkají ostatních osob zúčastněných na přeměně, jsou-li důležité z hlediska přeměny, a to ode dne zveřejnění nebo uveřejnění projektu přeměny. Smyslem tohoto práva je volný a ničím neomezený přístup k takovýmto informacím, který může být omezen jen na základě zákonných výjimek. Jakékoliv omezení nebo podmínění tohoto práva by odporovalo smyslu ustanovení § 34 zákona o přeměnách. Poskytnutí takových informací musí být bezplatné.

Osoba zúčastněná na přeměně určité informace nikdy neposkytne, pokud by poskytnutí těchto informací mohlo způsobit značnou újmu kterékoliv osobě zúčastněné na přeměně nebo ji ovládající nebo jí ovládané osobě, pokud tyto informace tvoří předmět obchodního tajemství daných osob nebo pokud se jedná o utajovanou informaci podle zvláštního zákona (§ 34 odst. 2 písm c) zákona o přeměnách). Zákon o přeměnách zde nehovoří o zákazu poskytování informací podle zvláštních zákonů a formulace tohoto ustanovení je tedy poměrně nepřesná. (např. zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů také vylučuje poskytování informací zahrnujících takové údaje)

Na rozdíl od jiných podobných situací zákon nezavádí žádný způsob kontroly oprávněnosti odmítnutí poskytnutí informace (např. dozorčí radou nebo soudem).

Domáhání se poskytnutí takové informace v soudním řízení zřejmě nebude z časových důvodů praktické. Společník by se však mohl domáhat vyslovení neplatnosti přeměny nebo alespoň náhrady škody.¹⁴⁷

II.V.III. Právo na vystoupení společníka při některých druzích přeměny

Zákon o přeměnách toto právo poskytuje pouze společníkům společnosti s ručením omezeným. Právo na vystoupení náleží společníkům s.r.o. v případech změny právní formy s.r.o. (§§ 376-379 zákona o přeměnách) a přeshraničního přemístění sídla společnosti do zahraničí (§ 384g zákona o přeměnách).

Pro to, aby mohl společník na základě výše uvedených důvodů ze společnosti vystoupit, musí splňovat podmínky stanovené v § 376 zákona o přeměnách. První podmínkou je, že společník musí být společníkem dané s.r.o. ke dni zasedání valné hromady, která schválila změnu její právní formy nebo přeshraniční přemístění sídla do zahraničí. Zároveň je nutné, aby společník hlasoval proti schválení takové změny na valné hromadě, přičemž nepřítomnost nebo zdržení se hlasování nestačí.¹⁴⁸ Nesplnění zákonem vyžadovaných podmínek by způsobilo neplatnost vystoupení společníka ze společnosti na základě § 376 zákona o přeměnách.

Oznámení o vystoupení ze s.r.o. musí být učiněno písemnou formou s úředně ověřeným podpisem v prekluzivní lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byla změna právní formy nebo přeshraniční přemístění sídla do zahraničí schválena valnou hromadou. Jednou učiněné prohlášení nelze odvolat, respektive vzít zpět. Vystoupivšímu společníkovi vznikne ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku nebo dnem právních účinků přeshraničního přemístění sídla do zahraničí právo na vypořádací podíl.

II.V.IV. Právo na odkoupení podílu při podstatné změně jmění s.r.o. zúčastněné na fúzi nebo rozdělení

Ustanovení §§ 49a-49d zákona o přeměnách ve znění po novele provedené zákonem č. 355/2011 Sb. (s účinností od 1. 1. 2012) upravují nový institut práva na odkoupení podílu v s.r.o. nebo akcie v případě akciových společností. Význam této

---

¹⁴⁷ PELIKÁN, Robert. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010-, 2 sv. Komentátor. ISBN 978-80-87212-31-8. s. 76.

¹⁴⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 486 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-970-8. s. 68.

úpravy spočívá v ochraně legitimních majetkových zájmů společníků kapitálových obchodních společností, jestliže došlo v důsledku fúze nebo rozdělení k takovým změnám v majetkových poměrech zúčastněných osob, že se zmenšila hodnota jejich majetkových účastí. Vzhledem k tomu, že zákon neumožňuje osobám, které hlasovaly proti, takové fúzi nebo rozdělení zabránit, dává jim alespoň možnost ochrany jejich majetkových práv.

Společník s.r.o. má právo na odprodání svého podílu v nebo nástupnické s.r.o., jsou-li splněny tyto podmínky: Mezi rozhodným dnem fúze nebo rozdělení a zápisem fúze nebo rozdělení s.r.o. do obchodního rejstříku došlo k podstatné změně nebo změnám týkajícím se jmění kterékoliv ze zúčastněných s.r.o., jež by odůvodňovaly jiný výměnný poměr obchodních podílů, společník byl společníkem zúčastněné s.r.o. ke dni schválení fúze nebo rozdělení a společník hlasoval proti schválení fúze nebo rozdělení. Dále musí dojít v neprospěch společníka ke zhoršení výměnného poměru podílu a společník od zápisu fúze nebo rozdělení nesměl vykonávat práva společníka v nástupnické s.r.o. Právo na odkup se dále také vztahuje pouze k těm podílům, se kterými společník hlasoval proti dané přeměně (§ 49a odst. 2 zákona o přeměnách).

Právo na odkoupení musí být uplatněno písemnou výzvou adresovanou nástupnické s.r.o., která musí obsahovat identifikaci podílu, jehož se návrh na odkup týká a důvod, proč společník právo na odkoupení podílu uplatňuje. Nástupnická s.r.o. je potom povinna odkoupit podíl za cenu odpovídající reálné hodnotě podílu, která je stanovena posudkem znalce jmenovaným podle §§ 28-32 zákona o přeměnách. Pokud nástupnická s.r.o. odmítne právo na odkup nebo se nevyjádří bez zbytečného odkladu po vyhotovení znaleckého posudku nebo nezajistí znalecký posudek ve lhůtě 3 měsíců od uplatnění tohoto práva, společník se může domáhat uzavření smlouvy u soudu.

Zákon o přeměnách obsahuje výčet práv náležejících společníkům v souvislosti s přeměnami obchodních korporací, jichž je možné se a priori vzdát. Zákon tak činí s ohledem na před rekodifikací problematický § 574 odst. 2 obč. z., který by jinak značně omezoval postup přeměn obchodních korporací. Společník s.r.o. se tak přímo ze zákona o přeměnách může vzdát při přeměně práva na dorovnání při fúzi nebo rozdělení, práva na výměnu obchodního podílu při fúzi nebo rozdělení, práva na náhradu škody, práva podat návrh soudu na vyslovení neplatnosti projektu přeměny

a návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o schválení přeměny atd. (§ 7 zákona o přeměnách).

Závěr

Rekodifikace českého soukromého práva reprezentovaná primárně novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, představuje zcela novou koncepci úpravy této oblasti. Ta bývá obecně vnímána jako příklon k liberálním idejím v podobě zdůraznění zejména autonomie vůle a smluvní svobody. Na druhou stranu oba rekodifikační předpisy obsahují oproti předchozí úpravě mnohem častější a striktnější promítnutí zásady *vigilantibus iura*.

Obchodní korporace jsou útvary vznikající v souladu s principem dobrovolnosti na základě smluvního ujednání vtěleného do společenské smlouvy. Čím širší je pole libovolnosti právních vztahů, tím nutnější podle mého názoru je, aby zákonodárce poskytl co nejspolehlivější ochranu potencionálních slabších stran takových vztahů – ve sledovaném případě menšinových společníků společnosti s ručením omezeným.

Cílem této práce bylo poskytnout stručnou analýzu instrumentů ochrany menšinových společníků ve společnosti s ručením omezeným, nastínit jejich případné problematické body a poukázat na rozdíly oproti předchozí úpravě. Tomu je věnována druhá kapitola členěná do pěti podkapitol.

Zvolenou systematikou jsem se snažila ve své práci rozdělit možnosti, které rekodifikační úprava poskytuje menšinovým společníkům s.r.o., do skupin podle subjektů jejich využití (kvalifikovaní společníci, menšinoví společníci, všichni společníci). Na závěr jsem zařadila nástroje ochrany menšinových společníků ovládaných osob (podkapitola II.IV.) a podkapitolu II.V., která se věnuje ochraně menšinových společníků při přeměnách společnosti s.r.o. jako určité speciální kategorie.

Přesto, že tématem práce je ochrana menšinových společníků s.r.o., rozhodla jsem se do své práce zařadit i ty možnosti jejich ochrany, které jsou sice využitelné jakýmikoli (i „nemenšinovými“) společníky společnosti, ale jsou podle mého názoru zásadním posílením pozice především menšinových společníků. V celém textu práce si tak kladu za cíl i vymezení jakési nabídky všech instrumentů využitelných menšinovým společníkem k upevnění jeho pozice.

Vzhledem k omezenému zadanému rozsahu této práce (cca 50 normostran) a také k dosažení co největší možné vyrovnanosti v délce a podrobnosti jednotlivých podkapitol, nebylo možné se věnovat některým institutům tak, jak by bylo k jejich

plnému objasnění potřeba. Těmito instituty jsou především společnická žaloba, kumulativní hlasování nebo ochrana menšinových společníků ovládaných osob.

Základním pilířem fungování obchodních společností s velmi významným dopadem na postavení menšinových společníků je nová úprava způsobu rozhodování o změně společenské smlouvy. Valná hromada o ní podle zákona o obchodních korporacích rozhoduje pouze v případě, že tak společenská smlouva nebo zákon stanoví, nikoli zásadně, jak tomu bylo podle obchodního zákoníku. Obecným mantinelem změn společenské smlouvy vylučujícím libovůli v neprospěch menšinových společníků je potom § 171 odst. 2 ZOK.

Současná úprava jednotlivých institutů ochrany menšinových společníků vychází do určité míry z úpravy předchozí. Došlo však i k zavedení některých nových institutů jako je kumulativní hlasování nebo tzv. abandonní právo.

Využitelnost kumulativního hlasování v rámci společností s ručením omezeným je stále diskutovaná. Variabilita tohoto instrumentu závisící na konkrétních parametrech společnosti, je značná. Nelze proto jednoznačně předvídat jeho skutečný efekt obecně a jak bylo zmíněno v příslušné podkapitole, kumulativní hlasování může působit problémy ve fungování společnosti.

Přesto se domnívám, že zavedení této možnosti ochrany menšinových společníků, je pozitivní. Vzhledem k tomu, že jde o možnost, nikoli povinnost, je jeho zavedení v rukách společníků. Menšinoví společníci vstupující do společnosti, ve které je kumulativní hlasování zavedeno, mají určitou jistotu, že proti jejich vůli nebude zrušeno. Z jejich pohledu (a vzhledem k tématu této práce) jde tedy jednoznačně o posílení jejich pozice. Z ekonomického hlediska může být zavedení kumulativního hlasování motivací pro vstup drobnějších investorů.

Abandonní právo jako další zcela nové ochranné ustanovení poskytuje menšinovým společníkům značnou úlevu. Nemožnost jednostranného vystoupení ze společnosti aniž by bylo třeba rozhodnutí soudu, plynoucí z předchozí úpravy, byla velmi omezující a velmi pravděpodobně odrazovala potencionální minoritní společníky od vstupu do společnosti. Zákon o obchodních korporacích stanoví podmínky (podle názoru doktríny, se kterým se ztotožňuji, jde o uzavřený výčet), za kterých je možné jednostranně ze společnosti vystoupit. Nedostatkem, který může být podle mého soudu velmi nepříjemným pro menšinové společníky, je vynechání možnosti abandonního

práva jako období § 207 odst. 3 ZOK pro případy převodu podílu na osoby vně společnosti. Zvláštní právo „úniku“ a oprávnění požadovat odkup jejich podílu zákon o obchodních korporacích poskytuje společníkům ovládaných osob (§§ 89-91 ZOK).

V ostatních v této práci popsaných případech dochází k větší či menší návaznosti na úpravu obchodního zákoníku. Na mnoha místech dochází ke zpřesnění dikce zákona zpravidla ve prospěch menšinových společníků (např. vymezení kvalifikovaného společníka § 187 odst. 1 ZOK nebo právo společníků na náhradu újmy způsobené vlivnou osobou § 71 a § 72 ZOK)

Nástrojem, který rekonstrukcí doznal četné změny v souvislosti s celkovým rozšířením úpravy tzv. corporate governance, je společnická žaloba. Novou úpravou zde došlo k rozšíření okruhu osob, vůči nimž tato žaloba může směřovat a může být také použita pro uplatnění práva na vyloučení společníka ze společnosti z důvodů neplnění vkladové povinnosti. Další výhodou pro minoritní společníky je fakt, že důkazním břemenem je v případě actio pro socio zatížena povinná osoba (§ 4 odst. 1 ZOK). Podle mého názoru však není společnická žaloba uplatnitelná z důvodu nesplnění příplatkové povinnosti společníkem z důvodu nedostatečné opory takového závěru v zákoně.

Ani společnická žaloba není čistě pozitivně vnímaným instrumentem. Podobně jako kumulativní hlasování může mít ochabující účinky na rozhodování společnosti. Doteď nebyla společnická žaloba v rámci společností s ručením omezeným příliš využívána. Nová a širší úprava zákona o obchodních korporacích by očekávatelně mohla přinést její větší využití v praxi.

Tato práce se zabývá ochranou minoritních společníků s.r.o. v teoretické rovině. Je nutné zdůraznit, že použitelnost a výsledný efekt některých zmíněných nástrojů jsou vždy závislé na konkrétní společnosti a konkrétní situaci. Z tohoto důvodu soudím, že nelze jednoznačně rozhodnout, zda nová úprava toho kterého institutu bude mít v praxi pozitivní efekt. Přesto věřím, že rekonstrukce přispěla k posílení postavení menšinových společníků a naplnila tak požadavek ochrany slabší strany lépe než úprava předchozí.

Seznam literatury

Knížní prameny

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

BOYLE, A. *Minority shareholder's remedies*. New York: Cambridge University Press, 2002, xvii, 148 p. Cambridge studies in corporate law.

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

DĚDIČ, Jan a Jana SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Josef FIALA a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. I. Obecná část*. 1.vydání, Praha: Wolters Kluwer 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 486 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-970-8.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4.

ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Miroslava BARTOŠÍKOVÁ. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005, 617 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-391-4.

FRENCH, Derek, MAYSON, Stephen, RYAN, Christopher. *Mason, French and Ryan on Company law*. 2005-2006 Edition, 22nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2005 - CVIII, 833 s., ISBN: 0-19-928531-4.

HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010, 258 s. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-798-0.

LASÁK, J., J. POKORNÁ, Z. ČÁP, T. DOLEŽIL a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1264. ISBN: 978-80-7478-537-5.

- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář. 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2013-2015. I. sv. Velké komentáře. 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Vyd. 1., Praha: C.H. Beck, 1995, 247 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.
- MALHERBE, Jacques a André-Pierre ANDRÉ-DUMONT. *Droit des sociétés: précis : droit européen, droit belge.* 4. éd. Bruxelles: Bruylant, 2011, 1530 p. Bibliothèque de la Faculté de droit de l'Université catholique de Louvain, 51. ISBN 2802730983.
- MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník: velký komentář.* Vyd. 1. Praha: Leges, 2013-. ISBN 978-80-87576-73-1.
- PELIKÁN, Robert. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář.* Vyd. 1. Praha: Leges, 2010-, 2 sv. Komentátor. ISBN 978-80-87212-31-8.
- PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006, 545 s. ISBN 80-7357-149-8.
- PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem.* Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 158 s. ISBN 978-80-86861-93-7.
- ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-524-1.
- ŠTENGLOVÁ, I., B. Havel, F. Cíleček, a kol. *Zákon o obchodních korporacích.* Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 stran. ISBN 978-80-7400-480-3
- TAYLOR, Chris. *Company law.* Harlow, Essex, England: Pearson Longman, 2009, 122 p. Law express. ISBN 1405859393.
- TOMÁŠEK, Michal. *Czech law between europeanization and globalization.* 1st ed. Prague: Karolinum, 2010, 368 s. ISBN 978-80-246-1785-5.
- WILLIAMS, M. Charlers. *Cumulative Votingfor Directors.* Boston: Division of Research, Graduate School of Business Administration, Harvard University, 1951.

Odborné časopisy a články

GORDON, Lilli A., John POUND. Information, Ownership Structure, and Shareholder Voting: Evidence from Shareholder-sponsored Corporate Governance Proposals. *The Journal of Finance*, 1993, vol. 48, no. 2. s.697–718.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, č. 12, ISSN 1213-5313.

LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H. Beck, 2010, roč. 2, č. 3, s. 74 - 81. ISSN 1803-6554

LASÁK, Jan: Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H.Beck, 2012 roč. 4., č. 2, s. 46-51. ISSN 1803-6554.

LOCHMANOVÁ, Ludmila. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, roč. 3, č. 7-8, s. 14-26. ISSN 1805-6822.

MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, Praha: C.H.Beck, 2013, roč. 21, č. 7, s.253-260. ISSN: 1210-6410.

PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém Zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9., s. 246-250, ISSN 1803-6554.

POKORNÁ, Jarmila. Některá úskalí nové úpravy společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace a praxe*, 2015. roč. 3, č. 7-8.

RUBAN, Radek. De practicissimis non curat lex aneb co zůstává nejasné o kumulativním hlasování. *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H. Beck, 2014, roč. 6, č. 5, s. 134-142. ISSN 1803 -6554.

SIEGLER, Richard, TALEL, Eva: Cumulative voting revisited. [PDF] 2005 [cit. 2015-10-11] *New York Law Journal*, vol. 233, no. 85. Dostupný z: <http://www.stroock.com/SiteFiles/Pub341.pdf>.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. Souhlas všech společníků či členů - co tím zákon myslí? *Právní rozhledy*, Praha: C.H.Beck, 2015, roč. 23, č. 6. ISSN 1210-6410.

Internetové zdroje

VRÁNA, Lukáš: Jak to bude s kumulativním hlasováním? *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-to-bude-s-kumulativnim-hlasovanim-91961.html>.

Judikatura

Companies Act 2006, ustanovení 544.

Delaware Code, Title 6, § 214.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. občanský zákoník.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. z n. 29 Odo 387/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 371/2005, z 5. dubna 2006.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1600/2005, z 18. dubna 2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001 sp. zn. 29 Odo 71/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2001, sp. zn. 155/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002.

Usnesení ze dne 31. 1. 2006 sp. zn. 29 Odo 1007/2005 a Rozsudek ze dne 26. června 2007 sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 866/2007 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2710/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1400/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4223/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 346/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2011. sp. zn. 29 Cdo 2295/2010.

RESUMÉ:

Cílem této práce byla především stručná analýza nástrojů ochrany menšinových společníků s.r.o. po rekodifikaci českého soukromého práva, sledování nejnovějšího vývoje této problematiky a zhodnocení změn oproti předchozí úpravě.

Práce je členěna do dvou kapitol, jimž předchází úvod a následuje závěr. První kapitola je členěna do dvou podkapitol. První se věnuje objasnění pojmů společnost s ručením omezeným, menšinový společník, kvalifikovaný společník. Druhá podkapitola má za cíl obecně charakterizovat význam ochrany menšinového společníka jako slabší strany.

Konkrétním instrumentům ochrany menšinových společníků s.r.o. se věnuje kapitola druhá. Ta je členěna do jednotlivých podkapitol podle subjektů využití jednotlivých nástrojů ochrany menšinových společníků (kvalifikovaní společníci, všichni menšinoví společníci, všichni společníci). Nástroji náležejícími kvalifikovaným společníkům jsou právo na svolání valné hromady podle § 187 ZOK a právo žádat na jednání zařazení společníkem určené záležitosti na pořad jednání valné hromady. Instrumenty využitelné všemi menšinovými společníky jsou rozhodování kvalifikovanou většinou a kumulativní hlasování. Následují podkapitoly rozebírající možnosti ochrany, které připadají všem společníkům, nicméně jsou využitelné především menšinovými společníky. Jsou jimi právo na svolání valné hromady podle § 183 ZOK, právo na informace, soudní ochrana pro případ zneužití hlasovacího práva, právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady, právo podat společnickou žalobu a právo na vystoupení ze společnosti.

Za samostatné kategorie, kterým jsou věnovány jednotlivé podkapitoly II.IV. a II.V. jsou pro účely této práce považovány otázky ochrany společníků ovládaných osob a otázky ochrany společníků při přeměnách s.r.o.

Závěr práce obsahuje věcné shrnutí nejzásadnějších změn oproti předchozí úpravě, zdůraznění nových instrumentů a odkaz na nové prvky v již zavedených nástrojích ochrany menšinových společníků s.r.o. Dále je předmětem závěru zhodnocení možného dopadu rekodifikačních změn v českém podnikatelském prostředí a vyjádření názoru autorky na vývoj dané problematiky v souvislosti se vstupem rekodifikačních předpisů v účinnost.

ABSTRACT:

The aim of this thesis has been to analyze briefly the instruments of protection for minority shareholders in the limited liability company after the recodification of the Czech private law, to follow the modern trend of this topic and to evaluate the changes in regards to the previous codification.

The thesis is structured as follows. The first chapter is divided into two subchapters. In the first one the basic terms important for the rest of the thesis has been explained, such as limited liability company, minority shareholder and qualified minority shareholder. The second subchapter characterizes the importance of protection for minority shareholders.

The particular instruments of minority shareholders' protection are listed and analyzed in the second chapter. It has been structured into several subchapters according to the subjects of each type of a minority shareholder protection (qualified shareholders, minority shareholders, all shareholders). The instruments belonging to the qualified shareholders are: the right of calling a general meeting according to the par. 187 of the zákon o obchodních korporacích Code and a right to suggest topics to be discussed at a general meeting. The instruments which may be used by all minority shareholder are: the separate voting and cumulative voting. Following chapters analyze the possibilities of protection belonging to any shareholder but still most useful for the minority shareholders. These are: the right of calling a general meeting according to the par. 183 of the zákon o obchodních korporacích Code, the right for information, the action on voter's right abuse, the motion to declare member's vote or general meeting's voting null and void, the derivative action and the right to cancel the shareholder's participation in the company.

The questions of the protection for the shareholders of a group of companies as well as the issues of the companies which are being transformed are considered an independent topic and so they have been analyzed in the subchapters II.IV. and II.V.

The conclusion of the thesis compiles the most important changes in contrast to the previous codification with an emphasis on the very new instruments as well as the pointing out of the new aspects of the established ones. The potential impact of the recodification changes on the Czech business background and the author's opinion on the recent evolvement of this topic is also matter of the conclusion.

Klíčová slova:

Společnost s ručením omezeným, menšinový společník, ochrana menšinového společníka, kvalifikovaný společník

Key words

Limited liability company, minority shareholder, minority shareholder protection, qualified shareholder

Název diplomové práce v anglickém jazyce:

The protection of minority shareholders in limited liability company after the recodification of Czech private law